

TARIM VE ORMANCILIK

-1-

KASIM 2022

AVAZ Araştırma ve Strateji Merkezinin “Tarım ve Ormancılık” isimli bu alışması Türkiye’nin Dünyadaki seçilmiş ülke örnekleriyle birlikte karşılaştırmalı olarak veriye dayalı olarak mevcut durumunu ortaya koymak, iyileştirici ve düzeltici faaliyetler kapsamında neler yapılması gerekir? Türkiye’nin dünyadaki gelişmiş ülkeler arasında Tarım ve Ormancılık alanında st sıralarda yer almasına yönelik karar verici mekanizmalara hedefe yönelik adımlar atılması noktasında katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında genel koordinasyon ve hazırlama görevini üstlenen Merkezimizin Tarım Komisyonuna ve görev alan akademisyenlere, Sivil Toplum Kuruluşlarına ve tüm sektör temsilcilerine teşekkür ederiz.

AVAZ YÖNETİM KURULU

İÇİNDEKİLER

TARIM VE ORMANCILIK BAKANLIĞI TEŞKİLAT YAPISI	10
YÖNETİCİ ÖZETİ:	10
GENEL BAKIŞ:	10
TÜRKİYE'DE TARIM POLİTİKALARI	14
ÖNSÖZ	14
GİRİŞ:	14
TARIM POLİTİKALARININ AMAÇLARINI AŞAĞIDAKİ GİBİ SIRALANABİLİR.....	14
TÜRKİYE'DE TARIMSAL DESTEKLEME POLİTİKALARININ GELİŞİM SEYRİ (2000-2022 DÖNEMİ UYGULAMALARI).....	15
FARK ÖDEMELERİ DESTEKLERİ;	16
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARAFINDAN 2009 YILINDA “TÜRKİYE TARIM HAVZALARI ÜRETİM VE DESTEKLEME MODELİ” UYGULAMAYA KONULMUŞTUR;.....	16
ÜLKEMİZDE UYGULANAN TARIMSAL DESTEKLEME POLİTİKALARINDAKİ SORUNLAR:	17
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ:.....	18
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KURAKLIK	20
ÖNSÖZ	20
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE İLGİLİ ULUSLARARASI SÜREÇLER;	22
TÜRKİYENİN İKLİM ÖZELLİKLERİ	23
MEVCUT DURUM:	23
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM KAPSAMINDA YAPILMASI GEREKEN FAALİYETLER:	26
TARIM ALANLARDA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM KAPSAMDA YAPILAN ÇALIŞMALAR:.....	26
TARIMDA SU KULLANIMI:	28
SU KULLANIMI KONUSUNDA NELER YAPILABİLİR:	28
KURAKLIK.....	30

METEOROLOJİK KURAKLIK:	30
TARIMSAL KURAKLIK:	31
Hidrolojik kuraklık:.....	33
KURAKLIĞIN TARIM SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ:.....	33
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ:.....	35
TARIMSAL ÖRGÜTLENME	40
ÖNSÖZ	40
TARIMSAL ÖRGÜTLENME VE NEDENLERİ:	40
TARIMSAL ÖRGÜTLENMENİN MEVCUT DURUMU VE ÜLKEMİZDE	41
TARIMSAL ÖRGÜTLENMEYLE İLGİLİ BAKANLIKLAR:	41
TARIMSAL ÖRGÜTLER.....	43
ÜLKEMİZDE VE AB ÜLKELERİDEKİ KOOPERATİFLERİN ÖRGÜTLENME ŞEMALARI.....	50
ALMANYA İLE TÜRK KOOPERATİFÇİLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	54
AB ÜLKELERİ İLE TÜRK KOOPERATİFÇİLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	55
ÜLKELER	56
ÜLKEMİZDEKİ TARIMSAL AMAÇLI KOOPERATİFLER VE ÜST KURULUŞLARININ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	57
ÜLKEMİZDE TARIMSAL AMAÇLI KOOPERATİFLERİN SORUNLARI :	58
TARIMSAL AMAÇLI KOOPERATİFLERE AİT ÇÖZÜM ÖNERİLERİ:.....	59
KIRSAL KALKINMA RAPORU	63
ÖNSÖZ.....	63
KIRSAL KALKINMANIN AMACI VE POLİTİKASI.....	63
KIRSAL ALAN.....	63
KIRSAL KALKINMA FAALİYETLERİ VE İLGİLİ DOKÜMANLARI	64
KIRSAL KALKINMA DESTEKLERİ	65

TÜRKİYE’DE UYGULANAN PROGRAMLAR	65
DESTEKLENEN SEKTÖRLER HİBE VE LİMİTLER	66
KIRSAL KALKINMA YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ PROGRAMI (KKYDP) .	66
KIRSAL KALKINMA DESTEK MİKTARLARI	68
KIRSAL KALKINMA HEDEFLERİ	69
KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARINDA YAŞANAN SORUNLAR:.....	69
KIRSAL KALKINMA DESTEKLERİNDEN BEKLENTİLER:	70
SONUÇ VE ÖNERİLER:.....	72
ORMANCILIK POLİTİKALARI	75
ÖNSÖZ.....	75
ARKA PLAN:.....	76
POLİTİKA AMACI.....	80
TÜRKİYE ORMANCILIĞINDA STRATEJİK AMAÇLAR, HEDEFLER (SH) ve ÇÖZÜMLER :	80
TÜRKİYE HAYVANCILIĞI’NA GENEL BİR BAKIŞ	87
ÖNSÖZ.....	87
TÜRKİYE’DE DURUM:.....	87
ARILI KOVAN.....	89
İPEK BÖCEĞİ;.....	89
İTHALAT DURUMU:	90
HAYVANCILIK DESTEKLERİ:	91
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ:.....	91

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TEŞKİLAT YAPISI VE BAĞLI BİRİMLER

TARIM VE ORMANCILIK BAKANLIĞI TEŞKİLAT YAPISI VE BAĞLI BİRİMLER

ÖNSÖZ

Günümüzde küreselleşme; ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda etkilerini açık bir biçimde hissettiren gerek devlet gerekse özel sektör işletmelerinin uluslararası pazarla bütünleşmesi ve dışa açık büyümesi önemini arttırmıştır.

İşletmelerin finansal sermayeleri yanında insan sermayesi ile daha fazla rekabet gücü kazandığı görülmüştür. Gerçekten insan kaynaklarının en iyi şekilde kullanılması tüm diğer faktörler üzerinde etkili olmakla beraber stratejik bir unsur olarak kendini göstermektedir. Bu çerçevede klasik personel yönetimi ve çalışan ilişkisinden farklılaşan, insan kaynağını en iyi şekilde değerlendirmeye çalışan bir anlayış ön plana çıkmaktadır

İnsan, işletmeler için bir maliyet unsuru değil daha fazla önem verilmesi ve geliştirilmesi gereken bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. İnsana yapılacak yatırım işletmeler açısından tüketim değil yatırım harcaması niteliği taşımaktadır

Sonuçta insan kaynakları yönetimi, işletmelerin genel plan ve stratejilerinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. İnsan kaynakları planlaması çerçevesinde; insan kaynağının sağlanması, eğitimi ve geliştirilmesi, kariyer planlaması, performans değerlendirmesi, ücretlendirme, işletme kültürünün yerleştirilmesi, çalışanların motivasyonlarını arttırmak, sağlık ve güvenliklerinin sağlanması ve endüstri ilişkilerine yönelik anlaşmazlıkların giderilmesi temel hedefler olmalıdır

GENEL BAKIŞ:

Son yıllarda, dünyada meydana gelen pandemi ve savaşlar nedeniyle yaşanan olumsuzluklar ülkemizde zaten var olan Gıda Tarım ve Hayvancılık konularındaki sorunların artmasına sebep olmuştur. Dünyadaki gıda ihtiyacını ön plana çıkartmıştır. Olumsuz gelişmelerin ortaya çıkarttığı lojistik sıkıntılar gıda fiyatlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu olumsuzlukların önümüzdeki yıllarda da devam edeceği açıkça görülmektedir. Yaşanan bu olumsuz gelişmeler, ülkelerin gıda ihtiyaçlarını imkanların el verdiği en yüksek oranda kendilerinin karşılamaları gerektiğini ortaya çıkartmaktadır.

Ülkemizin Bitkisel ve Hayvansal üretimi ile Su Ürünlerinin Geliştirilmesi, Gıda Üretimi ve Güvenliğinin sağlanması, çiftçilerin örgütlenmesi, Ormanların ve Tabiatın korunması, ve bu konularda politikalar oluşturulması amacıyla 2018 yılında 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Tarım ve Orman Bakanlığı kurulmuştur.

Tarım ve Orman Bakanlığı; merkez, taşra, Yurtdışı teşkilatı ile Bağlı ve ilgili kuruluşlardan oluşmaktadır.

Merkez teşkilatı; 12 Genel Müdürlük, Rehberlik ve Teftiş, Strateji Geliştirme, Tütün ve Alkol Dairesi, Şeker Dairesi, Destek Hizmetleri Dairesi, Eğitim ve Yayın Dairesi, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlıkları ile Basın ve Halkla ilişkiler Müşavirliği, Özel kalem Müdürlüğü olmak üzere 21 birimden oluşmaktadır.

Taşra Teşkilatı; İl Müdürlükleri, İlçe Müdürlükleri, Araştırma Enstssitüleri, Laboratuvar Müdürlükleri, Konu Araştırma Enstitüleri, Eğitim Merkezleri, Şap Enstitüsü, Test Merkezleri,

Üretim İstasyonları, Sınır Kontrol Noktası Müdürlükleri, Botanik Bahçesi ve Merkez İkmal Müdürlükleri olmak üzere 1159 birimden oluşmaktadır.

Bağlı ve İlgili Kuruluşlar; T.M.O, TİGEM, ÇAYKUR, A.O.Ç, ET ve SÜT KURUMU, DSİ, METEOROLOJİ ve ORMAN GENEL MÜDÜRLÜKLERİ, TÜRKİYE SU ESTİTÜSÜ, TKDK olmak üzere 10 birimden oluşmaktadır.

Bakanlığın bu birimlerinde memur, işçi, sözleşmeli personel olmak üzere; 70.000. i Merkez ve Taşra Teşkilatında, 75.000. i Bağlı ve İlgili Kuruluşlarda olmak üzere yaklaşık 145.000. personel değişik unvan ve statülerde görev yapmaktadır.

Teşkilat yapısı ve çalışan sayına baktığımızda kendisine verilen görevi en iyi şekilde yapma kapasitesine sahip Tarım ve Orman Bakanlığı, hatalı hükümet politikaları ve hatalı personel istihdamı nedeniyle bu görevlerini tam anlamı ile yerine getirememektedir.

Oysa ülkemiz 2007 yılına kadar gıda ihtiyacının %90'ına yakını yerli ve milli imkanları ile karşılayabilme gücüne sahipti.

AVAZ YÖNETİM KURULU

TARIM POLİKALARI

TÜRKİYE'DE TARIM POLİTİKALARI

ÖNSÖZ

Toplumların refaha bağlı mutlulukları, bulundukları ülkelerin sosyal, kültürel ve ekonomik yönden kalkınmış olmasına bağlıdır. Ülkelerin kalkınması ise, sahip oldukları kaynaklara ve bu kaynakların doğru bir şekilde kullanılmasıyla mümkündür. Mevcut kaynaklarını doğru politikalar geliştirerek bilinçli bir şekilde kullanan ve gelişmeleri yakından takip eden ülkeler, kalkınmada başarı sağlamış ve dünyada söz sahibi olmuşlardır. Bu açıdan dünyadaki gelişmiş ülkelere bakıldığında, sahip olunan kaynakların zenginliği yanında, doğru tasarlanan ve disiplinli bir şekilde yürütülen politikaların önem arz ettiği görülmektedir.

Politikalar oluşturulurken muhatap kitlenin yani ilgili kesimlerin düşünceleri, eğilimleri ve çıkarlarının iyi bir şekilde tespit edilerek göz önüne alınması gerekir. Bu yapıldığı takdirde hem başarı şansı yükselecek hem de toplumdaki bu tarafların çıkarları korunmuş olacaktır. Küreselleşen dünyada piyasa ekonomisi, kabul gören ve yaygınlaşan bir sistem olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ekonomik sistemde, hükümetlerin rolü daralmakta ve sadece düzenleyici, destekleyici ve denetleyici olarak belirlenmektedir. Serbest piyasa ekonomisinin başarısız olduğu konularda hükümetler, bu rollerini kullanarak piyasaya müdahaleci olmaktadır.

Ayrıca, tarım sektörünün kendine has özelliklerinden dolayı diğer sektörlerle göre dezavantajlı olduğu belirtilerek dünyanın gelişmiş ülkeleri başta olmak üzere, hemen her ülkesinde tarım sektörüne özellikle destekleme anlamında müdahale edilmektedir. Bu müdahaleler yani tarım politikaları ve bunların uygulamaları şeklinde olmaktadır.

GİRİŞ:

Tarım sektörünün istihdam, milli gelir ve dış ticarete katkısı, artan nüfusun gıda maddeleri gereksinimini karşılama ve sanayiye hammadde sağlamasından dolayı önem arz eden sektörlerin başında gelmesi sebebiyle sektörde verimlilik ve süreklilik sağlayabilmek için çeşitli tarım politikaları geliştirilmiştir.

TARIM POLİTİKALARININ AMAÇLARINI AŞAĞIDAKİ GİBİ SIRALANABİLİR.

- Halkın beslenmesi için gerekli temel tarımsal ürünlerin üretimini garanti ederek kendine yeterliliği sağlamak
- Tarımsal ürün piyasasındaki istikrarsızlığı azaltmak
- Çiftçilerin gelir seviyesini yükseltmek
- Tarıma dayalı sanayinin ihtiyaç duyduğu hammadde ihtiyacını sağlamak
- Tarımsal ihracat gelirlerini artırmak
- Tüketicilere uygun fiyatlarla gıda ürünlerini temin etmek
- Tarımda oluşacak sermaye birikimiyle ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak,
- Doğal kaynakların ve çevrenin korunmasını temin etmek

Gelişmiş ülkelerde çiftçiler tarım politikalarını yani tarımsal destekleme politikalarını çok yakından takip ederler ve bu politikaları veri olarak alıp işletmecilik kararlarını verirler. Çünkü destekleme politikaları, çiftçilerin yapacakları üretim faaliyetlerinin karlılık durumunu doğrudan ve/veya dolaylı olarak etkiler.

Çiftçilerin tarım politikalarını yakın takip etmeleri, gelirlerini etkileyeceğinin bilinci içinde olmaları aynı zamanda bu politikaların hedeflerine ulaşmada önemli rol oynar.

Çiftçilerin destekleme politikalarını yakın takip etmediği ve destekleme politikalarının kendilerini etkilemeyeceği inancında olan ülkelerde, tarımsal destekleme politikalarının hedeflerine ulaşması çok zor olacaktır.

TÜRKİYE'DE TARIMSAL DESTEKLEME POLİTİKALARININ GELİŞİM SEYRİ (2000-2022 DÖNEMİ UYGULAMALARI)

Türkiye'de tarım politikalarına yönelik yapılan en kapsamlı değişikliğin sebebi, 2000'li yıllarda oluşan iç ve dış dinamiklerdir. Geçmiş politika araçlarının kademeli olarak kaldırılıp yeni sistemlerle ikame edilmesine yol açan dış dinamikler;

*Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Tarım Antlaşması'ndan doğan yükümlülükler,

*Avrupa Birliği'ne (AB) uyum çalışmaları,

*Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası (DB) ile yapılan anlaşmalar ve sunulan niyet mektuplarıdır.

Ulusal tarım politikalarının oluşmasında AB, DTÖ, DB, IMF, gibi dış dinamiklerin etkisinin oldukça büyük olması ve bu oluşumların politikaları çerçevesinde tarım politikalarının şekillendiği bilinmektedir.

Diğer taraftan ülke içerisindeki desteklemelerin bütçe üzerinde yarattığı mali yük, cari açık ve giderek artan dış borçlar, ülkenin tarım sektöründeki süregelen yapısal problemleri ve siyasi istikrarsızlıklar da ulusal tarım politikalarını etkileyen iç dinamikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte en önemli gelişme olarak Dünya Bankası finansman desteği ile IMF'na verilen taahhütleri gerçekleştirmek için "Ekonomik Reform Kredisi" Anlaşması kapsamında 2001 yılında başlayan ve 2008 yılının bitimine kadar devam eden "Tarım Reformu Uygulama Projesi" ile politikalarda önemli değişiklikler yaşanmıştır.

Bu anlaşma çerçevesinde uyumlu ve rekabet edebilir bir tarımsal yapının oluşturulması hedeflenirken, aynı zamanda tarım sektörünün bütçe üzerinde yarattığı baskının azaltılmasının gerekliliği amaçlanmıştır. Tarım Reformu Uygulama Projesinin 3 temel bileşeni bulunmaktadır.

Bunlar;

(1) Doğrudan Gelir Desteği (DGD),

(2) Çoğunlukla büyük ölçekli işletmelerin gelirlerini arttırmasını sebep olan fiyat desteklerinin ve kredi desteklerinin aşamalı olarak kaldırılması,

(3) Tarım sektöründeki devlete ait olan işletmelerin özelleştirme ile tarım ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması faaliyetlerindeki devlet müdahalelerini azaltma şeklinde belirlenmiştir.

Sonuç olarak; ARIP (Tarım Reformu Uygulama Projesi) kapsamında girdi sübvansiyonları, fiyat desteklemeleri, kredi desteklemeleri kaldırılarak ve desteklerin tek bir kalemde verilmesi amacıyla Doğrudan Gelir Desteğine(DGD) geçilmiştir.

Ekonomik İstikrar Programı kapsamında Türkiye’de 2000 yılında uygulanmaya başlanan ve tarımsal destekleme politikalarını hem nitelik olarak hem de nicelik bakımından da farklılaştıran **DGD sistemine geçiş yapılmıştır**.

Doğrudan Gelir Desteği, ürünün fiyatından ya da üretilen ürüne bağlı olmadan (decoupled) alana göre verilen ödemelerdir. Ayrıca üretim ile belirli ölçüde ilişkide olan ödemeleri içererek piyasayı bozan müdahalelerin yerini almıştır. 2008 yılına kadar uygulanabilen Doğrudan Gelir Desteği fiyat, girdi ve kredi destekleri yerine verilmesi amaçlanmıştır. Desteğin en önemli katkısı ise sistemin uygulanmasının ön koşulu olan Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS)’dir.

Bu dönemde, “Tarım Stratejisi Belgesi (2006-2010)” Türkiye’de 2004 yılında tarımla ilgili olarak ulusal düzeyde hazırlanan ilk belgedir. Tarım Stratejisi Belgesi ile AB ile uyum çalışmalarını da göz önüne alarak, sosyal, çevresel ekonomik ve uluslararası gelişmeleri kaynakların etkin bir şekilde kullanımı ilkesiyle bir bütün olarak ele alan, üretici örgütlenmesinin sağlanabildiği, tarımsal pazarlama altyapısının iyileştirilerek üreticilerin pazarlama imkânlarına kolayca ulaşımının artırıldığı, rekabet gücü yüksek, sürdürülebilir bir tarım kesiminin meydana getirilmesi amaçlanmıştır.

Tarım Stratejisi Belgesinin ardından tarım politikalarının amacını, kapsamını ve konularını belirleyen 25 Nisan 2006 tarihinde 5488 sayılı “Tarım Kanunu” yürürlüğe girmiştir. Kanunda ayrıca tarımsal destekleme politikalarının amaçları ve ilkeleri ile destekleme programlarının tanımlanarak desteklemelerin temelinin oluşturulması sağlanmıştır.

Bu süreçte tarım piyasalarını önemli düzeyde etkileyecek gelişmeler arasında 2001 yılında Şeker Kanunu, 2004 yılında Organik Tarım Kanunu, 2005 yılında Tarım Sigortaları Kanunu, 2006 yılında Tohumculuk Kanunu ve 2010 yılında Biyogüvenlik Kanununun çıkarılmış olması sayılabilir.

Diğer taraftan Türkiye’de kırsal kalkınma politikaları 2000’li yıllardan itibaren yeni bir yaklaşımla yürütülmeye başlanmış, kırsalda tarım sanayi entegrasyonunu güçlendirmeye dönük projeye dayalı kırsal kalkınma modeli yaygınlaşmıştır. Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde (2007-2013) Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi ve Kırsal Kalkınma Planı adında ilk defa politika belgeleri yayımlanmıştır.

FARK ÖDEMELERİ DESTEKLERİ;

İlk olarak 2002’de tohumlar, zeytinyağı ve pamuk için başlatılmış, bu ürünleri takiben çay (2004), hububat ve çeltik (2005) ve bakliyatlar (2008) da kapsamına almıştır. Fark ödemesi desteğinin ödemesi, piyasa fiyatı ile üretim ve pazarlama maliyeti baz alınarak hesaplanan hedef fiyat arasındaki farkı içermektedir. Bu destekleme ile hükümet, ekolojik koşulları takip ederek ürün desenini değiştirmeyi ve bazı ürünlerdeki arz fazlasını azaltırken, arz açığı bulunan ürünlerin üretimini arttırmayı hedeflemiştir.

Bu dönemde AB müktesebatına doğru izlenen yol kapsamında, bazı kırsal kalkınma politika çerçeveleri ortaya çıkmıştır. Böylece üyelik öncesi dönemde, kırsal kalkınma alanında ülkenin ihtiyaçlarını belirlemek hedeflenmiştir. Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma (IPARD) Programı ile 2011 yılından itibaren yatırımlara hibe desteği verilmektedir.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARAFINDAN 2009 YILINDA “TÜRKİYE TARIM HAVZALARI ÜRETİM VE DESTEKLEME MODELİ” UYGULAMAYA KONULMUŞTUR;

Bu kapsamda; iklimi, coğrafi şartları, ekolojisi benzer, ülkenin yönetsel yapısına elverişli olan, tarım ürünlerinin ekonomik anlamda en müsait yetiştirilebildiği ve yönetilebilir büyüklükte olan bölgeler açısından **30 havzaya ayrılarak** tarıma ayrılan alanlarda üretim planlanmasının yapılması amaçlanmıştır Söz konusu model ile hangi havzada hangi ürünler daha verimli üretilecekse o ürünün sadece belirlenmiş havzada destekleneceği öngörülmüştür. Dolayısıyla havza bazlı destekleme modeli ile ilk kez destekleme primi verilen ya da destekleme primi verilmeyen bir ürün bulunmamakta, her ürün her havza da desteklenmekte olduğu için önceki desteklerin bir benzeri durum ortaya çıkmaktadır .

2017 yılında başlatılan Milli Tarım Projesi ile, sürdürülebilir tarımsal üretim ve gıda güvencesini garanti altına almak, çiftçilerin refah düzeylerini arttırmak, küresel rekabet ortamında daha fazla yer edinebilmek ve sonraki kuşaklara daha yaşanabilir bir ülke bırakmak hedeflenmiştir.

Milli Tarım Projesi; Hayvancılıkta Yerli Üretimi Destekleme Modeli ve Havza Bazlı Destekleme Modeli olmak üzere iki ana başlık altında toplanmıştır. Bu kapsamda Havza Bazlı Destekleme Modeli ile, Türkiye’de stratejik öneme sahip, arz açığı bulunan, bölgesel açıdan önem arz eden, hayvansal üretim, beslenme ve insan sağlığı açısından önemli olan 21 üründe (yağlık ayçiçeği, çavdar, aspir, buğday, zeytinyağı, arpa, fındık, yulaf, mercimek, dane mısır, nohut, çeltik, tritikale, kuru fasulye, patates, kanola, soya, pamuk, soğan (kuru), yem bitkileri ve çay) **941 tarım havzasında** fındık alan bazlı gelir desteği, sertifikalı tohumluk kullanımı, mazot-gübre, yem bitkileri ve fark ödemesi desteklemeleri ile uygulamalar yürütölmeye başlanmıştır.

Tarımsal Havza Bazlı Destekleme Modeli çok zengin iklim çeşitliliğine sahip Türkiye’de bölgeler arası mukayeseli üstünlük prensibi dikkate alınarak bir bölgede ekonomik bakımdan en avantajlı veya en az dezavantajlı durumda bulunan ürünlerin öncelikli desteklenmesi hedefi olarak uygulanmaya çalışılan bir modeldir ve özellikle bölgelerin üretim potansiyelinin değerlendirilebilmesi açısından çok önemlidir. Havza Bazlı Destekleme Modeli kapsamında 2020 yılında tarım havzaları **945’e çıkarılarak** desteklenecek ürün desenleri belirlenmiştir.

ÜLKEMİZDE UYGULANAN TARIMSAL DESTEKLEME POLİTİKALARINDAKİ SORUNLAR:

- İşletmelerin küçük, çiftçilerin yaşlı ve genel eğitim düzeyinin düşük olduğu Ülkemizde çiftçi kararlarını etkilemek yani tarımsal destekleme politikalarının hedeflerine ulaşmak için, var olan tarımsal destekleme politikaları konusunda çiftçileri

eğitmek, bilgilendirmek ve bu desteklerden nasıl yararlanacaklarına yönelik yeterli eğitim verilmemiştir.

- Tarımsal destekleme politikalarının kapsamındaki ürünlerin seçiminde ve destekleme yöntemlerinde belli bir gelişme istikametinde olmayan sürekli değişimler olmuştur.

- Destekleme kapsamına alınacak ürünlerin seçiminde hayvansal üretim aleyhine devamlı bir dengesizlik olmuştur. Bu durum, hayvancılığın toplam tarımsal üretim değeri içerisindeki zaten az olan payının daha da düşmesinde neden olmuştur.

- Arz açığı olan ve stratejik öneme sahip olan ürünlere uygulanmakta olan fark ödemesi desteğinin payı azalmıştır.

- Destekleme politikalarının uygulanmasında birden fazla kurumun sorumlu olması ve bundan dolayı kurumlar arasında da uyumun sağlanamaması, ilgili politikaların oluşturulması ve uygulanmasını olumsuz yönde etkilemiştir.

- Destekleme politikalarının oluşturulmasında çoğu zaman ani ve yeterince irdelenmeyen kararlarla hareket edilmiş ve uygulamalarda pragmatik ve siyasi müdahaleler etkili olmuştur. Desteklemelerin bütçedeki gerçek yükü şeffaf bir biçimde belirlenmemiş, yükün büyük bölümü KİT'lerin ve Ziraat Bankasının görev zararlarına yol açmıştır.

- Tarımsal politikaların hedef kitlesi olan çiftçilerin eğitim seviyesinin düşüklüğü, **iyi örgütlenememeleri** ve yaşlı olmaları, politikaların hedeflerine ulaşmasını güçleştirmiştir.

- Desteklerden ağırlıklı olarak büyük çiftçiler yararlanmıştır.

- Tarımsal desteklerde çok sayıda destekleme kaleminin olması, politika yapıcılar için desteklemelerin idaresinin güçleşmesine de neden olmaktadır.

- Dünya fiyatları gözetilmeksizin belli ürünlerde açıklanan yüksek taban fiyatları, desteklenen ürün miktarının artmasına ve dolayısıyla stokların oluşmasına neden olmuştur. Stokların ihraç yoluyla eritilmesi ise görev zararlarını doğurmuştur.

- Fiyat yoluyla destekleme alımlarının iktisadi göstergeler yerine siyasi kaygılarla belirlenmesi, üretici gelirlerinde belirsizlik yaratarak istikrarsızlığa yol açmış ve zaten var olan gelir dengesizliği daha da bozmuştur.

- AB'de diğer destek biçimleri ile birlikte uygulanan DGD, Türkiye'de 2000-2005 yıllarında bütün piyasa desteklerinin yerine ürün cinsi ve miktarıyla ilişkilendirilmeden koyulmuştur.

- Türkiye'deki tarım politikalarının uzun vadeli olmaması, üreticilerin uzun dönemli ve kalıcı karar vermesini engellemiştir. Özellikle hayvancılıkta bu sorun daha belirgin olarak ortaya çıkmıştır.

- Destekleme uygulamalarından yararlanacak üreticilerden her destek için ayrı ayrı, yeniden ve gereğinden fazla belgeler istenmesi ve böylece bürokrasinin artırılması üreticilerin bu desteklerden yararlanmasını güçleştirmiştir.

- Tarım Kanunu'nda tarıma bütçeden ayrılacak olan kaynak miktarının Gayri Safi Milli Hasılanın %1'inden az olmaması öngörülmektedir. Fakat Kanunun çıkarıldığı dönem sonrasında günümüze kadar bu oranda bir kaynak ayrılmamıştır.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ:

- Üretim planlaması yapılmalıdır. Hangi ürünün nerede ve ne miktarda üretilceğinin belirlenmelidir.
- Bütçeden ayrılacak olan, Tarımsal Destekleme bütçesinin Gayri Safi Milli Hasılanın %1'inden az olmamalıdır.
- Arz açığı olan ve stratejik öneme sahip olan ürünlere uygulanmakta olan Fark Ödemesi desteğinin payının artırılması gerekmektedir. Hayvancılığımızın geliştirilmesi için, kadim kültürümüz ve ekolojimiz dikkate alınarak küçükbaş hayvancılığımızın desteklenmesi gerekmektedir.

- Üretici örgütlerinin güçlendirilerek, alt yapısı güçlü, teknik ve makine ekipman yönünden yeterli hale getirilmesi.
- Çiftçilerin eğitimlerine ağırlık verilerek, Çiftçi-Araştırma Enstitüleri- Üniversite ve Tarım Sanayii işbirliğinin geliştirilmesi, etkili bir yayım ağının kurulması.
- Destekleme uygulamalarında bürokrasi ve evrak işlerinin azaltılması. Destekleme kalemleri sayısı azaltılmalı.
- Tarım Meslek Liselerinin sayısı ve eğitim kalitesi artırılmalı. Ziraat Fakülteleri sayısı azaltılarak bölgesel olarak eğitim ve faaliyetlerini yürütmeleri sağlanmalı.
- Tarım Sigortalarında, küresel iklim değişikliği de dikkate alınarak, fiyat ve verim dalgalanmalarının getireceği istikrarsızlığı gidermeye yönelik çalışma yapılması ve çiftçilerin sigorta konusunda bilinçlendirilmelidir.
- 6360 Sayılı Yasayla Büyükşehir Belediye Yasasında yapılan değişikliğin tarım ve kırsal kalkınmaya yönelik getirdiği olumsuz etkiler ve algıları giderecek yasal değişiklikler yapılmalıdır.

Bu kapsamda tarımsal destekleme politikalarının temelinde iç ve dış dinamiklere uyum sağlayabilen, tarımsal yapının iyileştirildiği, sürdürülebilir rekabet gücünün sağlanabildiği, teknolojiyi ve kaynakların en etkili biçimde değerlendirilmesine göre değişiklikler yapılması gerektiği, düşünülmektedir.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KURAKLIK

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KURAKLIK

ÖNSÖZ

Tarım iklim değışikliğıinden en fazla etkilen sektörlerden de birisidir. 2050 yılına dair yapılan tahminler sonucunda hem küresel ortalama sıcaklıkta hem de yağış dahil tüm meteorolojik parametrelerde farklılıklar olacağı bilinmektedir. Bu değışiklikler, dünyadaki tarımsal üretimin türünü ve yerini açıkça etkileyecektir. Avrupa'daki üzümlerden Afrika'daki meralara ve Asya'daki pirince kadar, tüm üretim kalıpları ve geçim kaynaklarının farklılaşacağı ya da diğeri bir deyişle dönüşeceği öngörülmektedir.

Bu koşullarda tarım sektözü için adaptasyon tüm dünyada hayati öneme sahiptir. Ayrıca, iklim değışikliğı ve etkilerine karşı küresel iş birliğinin, azaltım ve uyum politikalarının, insanlığın gıda güvenliğı adına bölgesel değil küresel anlamda hayati öneme sahip asla unutulmaması gereken bir gerçektir.

İklim değışikliğı bitkisel üretimi kolaylıkla etkileyebilecek çapta küresel bir kriz olmakla beraber, ölkelerin bu koşullardaki değışikliklerden ne kadar etkileneceğı gıda güvenliğine, aynı zamanda da tarımsal veriminin iklim değışikliğıne nasıl tepki verdiğine bağılıdır. Bu nedenle tarım ve gıda sektörlerinin sosyo-ekonomik önemi göz önüne alındığında, gelecekteki iklim değışikliğinin ürün verimliliğine ve gıda güvenliğine etkilerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu etkilerin incelenmesi, politikaların oluşturulması ve iklim değışikliğinin tarım yoluyla azaltılması için taahhütlerin alınması, tarımdaki karbon ayak izinin daha fazla bilinmesi anlamına gelmektedir.

Fosil yakıtların yoğun kullanımı, enerji üretimi, sürdürülebilirlik prensiplerine göre yapılmayan tarım ve diğer faaliyetler nedeniyle atmosferdeki sera gazı, insanlığın geleceğı için tehlikeli bir düzeye ulaşmıştır. Sera gazındaki bu artışın sıcaklığı doğrudan etkilediğı artık bilinen bir gerçektir. İklim değışikliğı, etkileri ve günümüzde daha sık gözlemlenmeye başlayan sonuçları itibariyle önemli bir küresel sorun niteliğindedir.

Son yıllarda küresel ölçekte yaşanan taşkın, yangın ve kuraklık gibi doğal afetler, tüm ekosistemi ve insan yaşamını tehdit etmekte; bu afetlerin görülme sıklığı, etkisi ve süresinde artışlar gözlemlenmektedir. İklim değışikliğı artık bir çevre sorunu olmaktan öte doğrudan insan yaşamının sürdürülebilirliğini sağlayabilme sorunudur. Gelecek nesillerin yaşam standartlarının sağlanabilmesi için iklim değışikliğıne karşı gerekli önlemleri almak artık kaçınılmazdır. Çok boyutlu ve sistematik bir yapısal dönüşümü gerektiren iklim değışikliğıyle mücadele yalnızca ekolojik-çevresel boyuta indirgenebilecek bir konu değildir. Temelinde düşük karbon ekonomisine geçişı hedefleyen ve ölkelerin ekonomik, politik ve stratejik olarak yeniden yapılanmasını gerektiren bir mücadeledir.

Türkiye son yıllarda iklim değışikliğı ile mücadelenin hemen her alanında sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde politikalarını oluşturmakta ve hukuki, kurumsal ve iktisadi sistemini yeni iklim ekonomisi bağlamında geliştirme yolunda ilerlemektedir.

Tarım sektörü ürün verimliliğı, ürün deseni, azalan su kaynakları, artan sıcaklık ve gıda güvenliğı bakımından iklim değışikliğınden en çok etkilenen ve bu değışikliğe neden olan sektörlerden biridir. Bu nedenle günümüzde tarım sektöründe, değışen iklim şartlarına uyumun sağlanmasına ve tarımsal faaliyetlerin neden olduğı karbon salımının azaltılmasına yönelik yeni tarımsal yaklaşımlar kullanılmaktadır. Tarım sektörünün iklim değışikliğınden daha az etkilenmesi hedefiyle iklim değışikliğinin olumsuz etkilerine karşı gerekli yapısal

önlemleri alınmalı ve çiftçilerimize azaltım ve uyum konularında farkındalığını artırmak amacıyla çalışmalar yürütülmelidir.

Kuraklık, yağışın uzun yıllar ortalamasından daha az gerçekleşmesi ile ortaya çıkan ve herhangi bir zamanda, herhangi bir yerde meydana gelebilecek olan doğal bir iklim olayıdır. Günümüzde; dünyada, karşılaştığımız küresel ölçekte en büyük sorunlardan birisi olan kuraklık, bugün gelinen nokta itibarıyla fiziksel ve doğal çevre, kent yaşamı, kalkınma ve ekonomi, teknoloji, tarım ve gıda, temiz su ve sağlık olmak üzere hayatımızın her aşamasını etkilemektedir. Etki derecesi, süresi ve zamanının tahmin edilmesi son derece zor olan kuraklığın etkileri, insan faaliyetleri ile de yakın ilişkilidir.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE İLGİLİ ULUSLARARASI SÜREÇLER;

İklim değişikliği ile ilgili olarak 1979'da toplanan 1. Dünya İklim Konferansının ardından iklim değişikliğinin bilimsel temelini ve sektörlere etkilerini araştırmak, uyum ve azaltım konularında önerilerde bulunmak üzere 1988 yılında UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) ve WMO (Dünya Meteoroloji Örgütü) sponsorluğunda Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) kurulmuştur.

1990'da toplanan 2. Dünya İklim Konferansının ardından ise iklim değişikliğine sebep olan sera gazlarını azaltmak ve bu çabalarında az gelişmiş ve en fazla hassas

ülkeleri desteklemek üzere 1992 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC-BMİDÇS) oluşturulmuştur.

Türkiye 5386 Sayılı Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine Yönelik Kyoto Protokolüne Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun'un 5 Şubat 2009'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce kabulü ve 13 Mayıs 2009 tarih ve 2009/14979 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın ardından, katılım aracının Birleşmiş Milletlere sunulmasıyla 26 Ağustos 2009 tarihinde Kyoto Protokolüne taraf olmuştur.

Kyoto Protokolünün hedeflerine ulaşamadan 2020 yılında sona ermesi üzerine, 2015 yılında Fransa'nın Paris kentinde gerçekleştirilen 21. Taraflar Konferansı'nda (COP21), 2020'den sonra geçerli olacak Paris Anlaşması kabul edilmiştir. Anlaşmanın uzun dönemli hedefi, küresel ortalama sıcaklık artışının sanayileşme öncesi döneme göre 2°C altında tutulması; ilave olarak ise bu artışın 1,5°C'nin altında tutulmasına yönelik küresel çabaların sürdürülmesi olarak ifade edilmektedir. Türkiye Paris Anlaşmasını, 22 Nisan 2016 tarihinde, New York'ta düzenlenen Yüksek Düzeyli İmza Töreni'nde 175 ülke temsilcisiyle birlikte imzalamış ve "Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi"

TBMM'den geçerek yasalaşmış ve kanun **7 Ekim 2021** tarihinde resmi gazetede yayımlanmıştır.

TÜRKİYENİN İKLİM ÖZELLİKLERİ

Türkiye, coğrafi olarak orta kuşakta bulunmakta ve ılıman iklim bölgesinde yer almaktadır. İki yarımadadan oluşan Türkiye, çevresinin denizlerle çevrili olması ve topografik özelliklerinden dolayı birçok farklı iklimi ve ekosistemi bünyesinde barındırmaktadır. Türkiye'de iklim ve biyolojik çeşitliliğin fazla olmasının birçok sebebi bulunmaktadır. Bunlar içerisinde enlem, karasallık derecesi, yükselti gibi matematiksel konum ve topografyaya bağlı etmenler ile jeolojik yapı, toprak örtüsü farklılığı gibi etkenler sayılabilir. Türkiye ve yakın çevresini etkileyen hava kütleleri bu çeşitliliği daha da artırmaktadır. Türkiye kış aylarında kutupsal, yaz aylarda tropikal hava kütlelerinin etkisi altındadır.

Türkiye'nin aylık sıcaklık ve yağış dağılımı incelendiğinde, 1961-1990 mukayese periyoduna göre yaz aylarında sıcaklık ve buharlaşma miktarları artarken, yağış miktarları azalmaktadır. Yağışlar aynı dönemde özellikle kış aylarında azalma göstermektedir. Türkiye aylık ortalama sıcaklık ve yağış normalleri sırasıyla 1961-1990 dönemi için 13,5°C ile 657 mm, 1971-2000 dönemi için 13,5°C ile 642 mm ve 1981-2010 dönemi için 13,8°C ile 652 mm arasında değişmektedir.

MEVCUT DURUM:

İklim değişikliği, etkileri ve sonuçları itibarıyla dünyayı yakından ilgilendiren önemli bir sorun niteliğindedir. İklim değişikliği, "karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik" biçiminde tanımlanmaktadır.

İklim değişikliği, bugün dünyada karşılaştığımız küresel ölçekte en büyük çevre sorunlarından birisidir. Geline nokta itibarıyla iklim değişikliği; fiziksel ve tabii çevre, şehir hayatı, kalkınma ve ekonomi, teknoloji, tarım ve gıda, temiz su ve sağlık olmak üzere hayatımızın her safhasını etkilemekte ve ülkelerin bu konuda çözüm çabalarını arttırmasını zorunlu kılmaktadır.

İklim değişikliğinin etkilerini en ağır şekilde hissedenler ve zarar görenler ise geçimlerini doğal kaynaklardan sağlayan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ve bu ülkelerde yaşayan tarımla uğraşan kesimler üzerinde etkili olmaktadır.

Küresel iklim değişiminin tarıma etkilerini başlıklar halinde sıralayacak olursak;

- Daha sıcak ve az yağışlı iklim koşulları,
- Ekstrem meteorolojik olaylarda artış
- Sel, taşkın, şiddetli fırtınalar,

- Deniz seviyesinde yükselme,
- Su kaynaklarında azalma,
- Kuraklık şiddeti ve frekansında artış,
- Su ve toprak kalitesinin bozulması,
- Ekosistemin bozulması ve biyolojik çeşitliliğin azalması,
- Ekolojik alanlarda kayma,
- Hastalık ve zararlılarda artış,
- Tarımsal üretkenlikte azalma, olacağı şeklinde düşünülmektedir.

İklim geniş bölgelerde, çok uzun zaman içinde gerçekleşen ortalama hava durumu olup, diğer bir ifadeyle meteorolojik parametrelerin ortalama değerleridir. İklim, bir bölgenin hava olayları bakımından karakterini belirler ve bunun neticesinde ortaya çıkan bitki örtüsünün ve canlı türlerinin belirlenmesinde en önemli etkidir.

İklim değişikliğinin başka bir olumsuz etkisi de tarımsal üretim şeklini değiştirmekle birlikte ekimi ve hasadı geciktirmesidir. Bunun sonucu olarak tarım ürünlerindeki verimlilik düşmekle birlikte gıda arz miktarı üzerinde stres oluşturarak yetersiz ve kötü beslenmeye sebep olmaktadır. Sık, uzun ve şiddetli kuraklık olaylarına karşı etkilenebilirlikleri yüksek olan alanlar, kurak dönemlerde su kıtlığı ile karşılaşmakta, tarımsal ürünler ve çiftlik hayvanları daha az suyla yetinmek zorunda kalmaktadır.

Dünyada iklim değişikliğinden en çok etkilenmesi beklenen bölgelerden Akdeniz Havzası'nda yer alan Türkiye'de kuraklığın geniş bölgelerde hissedileceği ve aşırı sıcak günlerin sayısının artacağı öngörülmektedir. Bu nedenle bu sorunun ulusal anlamda ciddiyetle ele alınması gerekmektedir.

Bilindiği üzere atmosferde aşırı sıcaklık artışları küresel ısınmayı ortaya çıkarmaktadır. Küresel ısınma bazı yanlış uygulamalar sonucunda atmosfere salınan sera gazlarının oluşturduğu sera etkisi ile ortaya çıkmaktadır. Dünyada enerji tüketimi, insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının açık ara en büyük kaynağı olup dünya çapında sera gazı emisyonlarının %73'ünden sorumludur.

Enerji sektörünün haricinden emisyon üreten başlıca diğer alanlar, tarımsal faaliyetler (%12), arazi kullanımı, arazi kullanım değişikliği ve ormansızlaşma gibi ormancılık (%6,5) faaliyetleri; kimyasallar, çimento ve farklı endüstriyel süreçler (%5,6) ve düzenli depolama alanları ile atık suların da yer aldığı atıklardan (%3,2) oluşmaktadır.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM KAPSAMINDA YAPILMASI GEREKEN FAALİYETLER:

İklim değışikliğinin, zirai faaliyetler üzerindeki etkileri üretim ve beslenme ilişkisi sebebiyle ayrı bir öneme sahiptir. Bu sebeple tarım sektörünün iklim değışikliğinden daha az etkilenmesi açısından iklim değışikliğinin olumsuz etkilerine karşı gerekli önlemlerin alınması ve çiftçilerimizde farkındalığın artırılması maksadıyla çalışmalar yapılması önem arz etmektedir.

Tarımın iklim değışimine uyum ve adaptasyonunun sağlanması konusunda birçok çalışma yürütölmektedir. Bunları sıralamak gerekirse;

- Türkiye Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı,
- Arazi Toplulaştırılması,
- Su Tasarrufu Sağlayacak Modern Sulama Yöntemlerini Destekleme Programı, Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları,
- Mera Islah Çalışmaları,
- Nitrat Direktifinin Uygulanması Projesi,
- Ülkemizde Sebze, Meyve ve Bağlarda Entegre Mücadele ve Entegre Ürün Yönetiminin Yaygınlaştırması,
- Tarım Sigortaları Uygulamaları,
- Kuraklığa Dayanıklı Çeşitlerin Geliştirilmesi,
- Minimum Toprak İşlemeli Tarım Yöntemi,
- Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sistemi,
- Tarım Havzaları Geliştirme Projesi,
- Kuraklık Test Merkezi Kurulması,
- Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisinin hazırlanması gibi uygulama ve çalışmalardır.

TARIM ALANLARDA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM KAPSAMDA YAPILAN ÇALIŞMALAR:

6.1-Tasarruflu Su Kullanımı: Son yıllarda meydana gelen kuraklıklar ülkenin çeşitli bölgelerinde ürün kayıplarına sebep olmakta ve sulamaya olan ihtiyacı artırmaktadır. Artan su ihtiyacının kısıtlı su kaynaklarıyla karşılanabilmesi için tasarruflu sulama yöntemleri kullanılmalıdır. Tarımsal sulamada tasarruflu sulama yöntemlerine (yağmurlama, damlama) çok hızlı bir şekilde geçilerek su kayıplarının önlenmesi zorunlu hâle gelmiştir. Bu sistemlerin kullanılmasına yönelik çiftçilere gereken hibe desteklerinin verilmesi gerekmektedir.

6.2-Su Hasadı: Sulamada ve evsel kullanımda sürdürülebilir olmayan yeraltı suyu kullanımına alternatif olarak yağışla yüzey akışa geçen suyun biriktirilip kullanılması için

geliştirilen yöntemdir. Su hasadının en önemli hedefi tarımsal üretimde sürdürülebilir ve çevre dostu bir sistem ortaya koymaktır. Su hasadı kendisini bütünleyen yer örtüsünün ve topraktaki organik içeriğin artırılması gibi yan uygulamalarla, toprağın iyileştirilmesi, yer altı suyunun beslenmesi, susuzluk sebebiyle kısıtlanan tarımsal üretimin ve veriminin artırılması gibi faydalar sağlamaktadır.

6.3-Azaltılmış Toprak İşleme: Günümüzde toprak işlemesiz tarım veya azaltılmış toprak işleme gibi adlarla su sıkıntısının yoğun olarak yaşandığı bölgelerde erozyonunu önlenmesi, topraktaki nem içeriğini korunması ve toprağın organik madde içeriğini artırılması hedeflenmektedir.

6.4-Gübreleme: Gübreleme toprakta eksik olan besin maddelerinin tamamlanması yoluyla üründe verim ve kalitenin en üst düzeye çıkarılması hedefi ile yapılmaktadır. Gübrenin toprak ile buluşması anlamına gelen uygulamalar, azotun toprağa ve dolayısıyla bitkilere daha efektif ve kayıpsız ulaşmasını sağlayarak N_2O emisyonlarını azaltır. Tarımsal sistemler içerisinde N_2O emisyonlarının azaltılması için ürünün ihtiyacı kadar gübre kullanılması, yavaş emisyonlu gübre kullanılması veya nitrifikasyon inhibitörleri kullanılması, kaybın en az yaşanacağı dönemde azot uygulanması, ürün köklerinin daha iyi ulaşabileceği şekilde gübrelemeyi gerçekleştirilmesi gibi yöntemler sıralanabilir.

Kimyasal gübre yerine hayvansal gübre kullanılması, toprak işlemesiz ekim yöntemlerinin uygulanması, bitkilerin atıklarını da organik madde miktarını arttırmak için kullanılması, toprağın verimini arttırmak için en önemli tedbirlerdir.

6.5-Organik Tarım: İnsan sağlığına ve çevreye zarar vermeyen ve üretimde kimyasal girdi kullanılmadan üretimden tüketime kadar her aşamasının kontrollü ve sertifikalı olduğu bununla birlikte tabii dengeyi koruyarak hava ve su gibi yaşamsal kaynakların ve tabii hayatın korunmasını hedefleyen bir tarımsal üretim yöntemidir.

İklim değişikliği en fazla su kaynaklarını olumsuz etkilemektedir. İklim değişikliğinin en önemli etkisinin su döngüsü üzerinde olacağı bilimsel raporlarda ortaya konmuştur. Araştırmalar 2025 yılından itibaren 3 milyardan fazla insanın su kıtlığı yaşayacağını ortaya koymaktadır.

Türkiye yarı kurak iklim bölgesinde olup, yağışlar bölgelere ve mevsimlere göre farklılık göstermektedir. Ülkemizin 1981-2010 döneminde yıllık alansal yağış ortalaması metrekareye 574,0 mm'dir. Yıllık toplam yağış 450 milyar m³, yıllık kullanılabilir su miktarı 112 milyar metreküptür. Ülke nüfusu 85 milyon olduğu varsayıldığında kişi başına düşen su miktarı 1.317 m³ varsayımıyla su stresi olan bir ülke konumundayız. Kullanılan 57 milyar m³

suyun 44 milyar m³'ü %77 sulamada, geriye kalan 13 milyar m³'ü % 23'ü içme ve kullanma suyu olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye 25 hidrolojik havzaya bölünmüş olup, bu havzalara temel teşkil eden su, hayati ve toplumsal öneme sahip bir kaynaktır. Su kaynakları açısından dünyanın yarı-kurak bir bölgesinde bulunan Türkiye'nin yağış rejimi, mevsimlere ve bölgelere göre büyük farklılıklar göstermektedir. Bununla birlikte iklim değişikliğinden kaynaklanan ortalama sıcaklıkların artması, kış yağışlarının ve yüzey sularının azalması, kuraklıkların sıklaşması, sel ve taşkın olaylarının artması gibi ekstrem tabiat olayları ülkemizin su kaynaklarını olumsuz etkilemektedir.

TARIMDA SU KULLANIMI:

İklim değişikliğinin en önemli etkisi şüphesiz su kaynakları üzerinde olmaktadır. Ülkemizde teknik ve ekonomik olarak sulanabilir arazi 8,5 milyon ha'dır. Bu alanın 6,7 milyon hektarı 2020 yılı sonu itibariyle işletmeye alınmış olup, 4,40 milyon hektarı DSİ, kalanı ise mülga Köy Hizmetleri ve Halk sulamalarından oluşmaktadır. DSİ tarafından işletmeye alınan sulama sahasının %71'i açık kanallı şebeke (klasik kanal ve kanalet), %29'u ise borulu şebeke (yağmurlama ve damla sulama yöntemi) olarak yapılmıştır. Son yıllarda sulama sistemlerinin kapalı sistem olarak yapımına ağırlık verilmiştir. İnşa hâlindeki sulama sistemlerinin %94'ü basınçlı borulu sistem olarak yapılmaktadır.

Teknik ve ekonomik olarak sulanabilir 8,5 ha milyon arazinin tamamının 2060 yılına kadar borulu şebeke olarak hizmete alınabilmesi için kalan 1,80 milyon ha sahanın da borulu şebeke olarak bütçe imkânları da göz önünde bulundurularak ivedilikle işletmeye alınması sağlanmalıdır. 2060 yılında Türkiye'nin teknik ve ekonomik olarak sulanabilir 8,5 milyon ha tarım arazisinin tamamının modern sulama sistemleriyle sulanması durumunda toplam su ihtiyacı 56,67 milyar m³/yıl olarak hesaplanmaktadır. 2020 yılı itibariyle sulamaya tahsis edilen su miktarı 44 milyar m³ olduğuna göre 2060 yılında ilave sulama suyu ihtiyacı 56,67-44=12,67 milyar m³ olacaktır. Su ihtiyacında oluşacak artış oranı %29 olup bu suyun 2060 yılında tedarik edilmesi gerekmektedir.

SU KULLANIMI KONUSUNDA NELER YAPILABİLİR:

İçinde bulunduğumuz yüzyılın 2015-2100 sürecinde ve yaklaşık 30'ar yıllık periyotlarda, 2020 yılı itibariyle hesaplanan brüt su potansiyeline göre ciddi oranlarda su kayıpları oluşacağı beklenmektedir. Havzalarda beklenen su açıklarının telafi edilebilmesi veya etkilerinin azaltılabilmesi maksadıyla aşağıda önerilen bazı tedbirlerin ivedi olarak gündeme alınması, bu hususta sempozyum ve seminerler düzenlenmesi, pilot saha çalışmaları yapılması, fayda-maliyet mukayesesi hesaplarının ortaya konulması gibi

faaliyetler bir an önce başlatılmalı ve elde edilecek veriler doğrultusunda uygun görülen tekliflerin tatbiki ülke çapında hızla yaygınlaştırılmalıdır.

Aşırı su tüketen açık kanallı sulama şebekelerini Türkiye peyderpey terk etmek mecburiyetindedir. Bu coğrafyada gelecekte yağış miktarlarında azalmalar yaşanacağı öngörüldüğünden su kaynaklarının doğru kullanılması ve yönetilmesi elzemdir. Sulamada kullanılan temiz su (tatlı su) miktarını azaltacak bütün imkânlar değerlendirilmelidir. Sulamadan dönen suların azaltılması, bu suların kalitesi yükseltilerek (tatlı su ile uygun oranlarda seyreltilerek) yeniden sulamada kullanılması ve benzer şekilde şehir atık sularının da ileri biyolojik arıtmaya tabi tutularak (%85-90 mertebesinde azot ve fosfordan arındırılarak) sulama sahalarında, peyzaj alanlarında, park-bahçelerde ve endüstriyel alanda yeniden tüketime sunulması hâlinde temiz su kullanımında azalma meydana geleceğinden bu ve benzeri uygulamalar teşvik edilmelidir.

Su kaynaklarının azalma eğilimine girdiği bir süreçte alternatif su kaynakları geliştirilmelidir. Örneğin, orta ölçekli zirai işletmelerde çiftçiler acil sulama ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla kendi tarlalarında “Çiftlik Rezervuarları” kurabilirler. Bu rezervuarlar satıhtan gelen kar ve yağmur suları ile sulama kanallarının uç debilerini ve sulamadan dönen dönüş sularını toplarlar. Tarlalarda depolanan bu sular; sulamayı destekler, YAS suyu kullanımını engeller, YAS’ı besler, büyük ve küçükbaş hayvanlara içme suyu imkânı sunar, yangın söndürmede kullanılır. Ayrıca, vahşi hayat için habitat temin eder, çiftlikte rekreasyon alanı oluşturur ve bazı uygulamalarda yutak alan vazifesi görür. Buharlaşma kayıplarını azaltmak ve göl içinde otlanmayı önlemek için çiftlik rezervuarlarının tasarımında sığ derinlikten kaçınılmalıdır.

Tarımsal sulamada da gece sulamasının buharlaşmayla önleyeceği göz önüne alınarak teşvik edilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca en önemli faydanın vahşi sulamadan damla sulamaya geçişle sağlanacağını net bir şekilde vurgulanmalıdır.

Su mevzuatındaki mevcut dağınık ve parçalı yapının mümkün olduğunca tek bir kanuni düzenleme altında toplanması ihtiyacının en kısa sürede giderilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu çerçevede Su Kanunu'nun yasalaşması ile meselenin bütün yönleri ele alınarak diğer ülke uygulamaları ve Türkiye'nin tarihsel süreç içerisinde edindiği bilgi birikimi ile harmanlanarak ileriye dönük bir bakış açısıyla ortaya

konulması, Türk su hukukunun sağlam ve nitelikli bir alt yapıya kavuşmasına hizmet edecektir.

Ülkemizde yeraltı sularının çok önemli kısmı tarımsal sulamada kullanılmaktadır. Bunlar, bireysel kullanıcıların sulamaları başta olmak üzere sulama kooperatifleri, DSİ veya diğer Kamu Kurumları tarafından yapılan sulamalardır. Özellikle Konya başta olmak üzere ülke genelinde ruhsatlı kuyu sayısının iki katı kaçak kuyu olduğu bilinmektedir. Bu kaçak kuyuların kayıt altına alınmasını sağlayacak mevzuat değişikliğinin yapılarak belgeli ve belgesiz bütün kuyulara sayaç takılması suretiyle havzalarda çekilen su miktarı tespit edilmelidir. Bunun için gerekli altyapı (ön yüklemeli/uzaktan kontrollü sayaçların üretimi, üretim sonrası bakım/onarımı/taahhüt, yazılım, personel takviyesi vb.) oluşturulmalıdır.

Suyun etkili ve verimli kullanılması, sürüm teknikleri, yabancı ot mücadelesi, gübreleme konularında çiftçi eğitimleri ile suyun etkin verimli kullanılması çiftçilerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitimlerin yapılması ve görsel yayınların dağıtımına devam edilmesi yararlı olacaktır.

Su ihtiyacı az olan bitkilerin ekiminin yaygınlaştırılması için havza bazlı üretim modelinin yaygınlaştırılması, ayrıca yeraltı sularının korunması amacıyla; kısıntılı sulama ile birlikte gece sulaması yapılmasına dikkat edilmesi, sulamada maksimum su tasarrufu sağlayan damla sulama ve toprak altı damla sulama yöntemlerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi.

KURAKLIK

Kuraklık, en basit şekliyle yağışların, kaydedilen normal seviyelerinin önemli ölçüde altına düşmesi sonucu arazi ve su kaynaklarının olumsuz etkilenmesi ve hidrolojik dengenin bozulmasına sebep olan tabiat olayıdır. Olağanüstü meteorolojik olaylar içerisinde en kapsamlı etkiye sahip olan kuraklık sosyal, çevresel ve ekonomik olarak önemli zararlar oluşturmaktadır. Kuraklık her disiplin için farklı tanımlanmaktadır. Meteorolojik, tarımsal ve hidrolojik kuraklık olmak üzere üç belirgin kuraklık tipi vardır.

METEOROLOJİK KURAKLIK:

Belirli bir zaman periyoduna ait normallerden (genellikle en az 30 yıllık) meydana gelen sapma olarak tanımlanır. Bu tanımlamalar genellikle bölgeseldir ve tahminen bölgesel klimatolojinin tam olarak anlaşılması temeline oturur. Normal olarak meteorolojik ölçümler kuraklığı ifade etmede başta gelen göstergelerdir. Devam eden bir meteorolojik kuraklık olayı hızlı bir şekilde kuvvetlenebilir veya aniden sona erebilir. Kuraklık periyotları genellikle, belirlenen eşik değerlerinin altında yağışlı olan günlerin sayısı olarak tanımlanmıştır.

TARIMSAL KURAKLIK:

Toprakta bitkinin ihtiyacını karşılayacak miktarda su bulunmaması olarak ifade edilir. Hiçbir zaman yağış azlığı olarak tanımlanmamaktadır. Bir bölgede yağış az bile olsa, bitki kök bölgesi içerisindeki toprakta bitkinin gelişmesini sürdürebilecek kadar su varsa tarımsal kuraklıktan söz edilemez.

Bitkinin kök bölgesinde, ihtiyacını karşılayacak miktarda su bulunmaması olarak tarif edilebilir. Büyüme periyodu boyunca bitkinin ihtiyaç duyduğu suya ve nemi olmadığı zaman tarımsal kuraklık meydana gelir. **Tarımsal kuraklık, meteorolojik kuraklıktan sonra ve hidrolojik kuraklıktan önce ortaya çıkan tipik bir durumdur.** Tarımsal kuraklık, toprağın derinlikleri doymuş halde olsa bile ürün verimlerini ciddi oranda düşürebilir. Yüksek sıcaklıklar, düşük nispi nem ve kurutucu rüzgârlar yağış azlığının etkilerinin katlanarak artmasına sebep olur.

Kuraklık, yağışın uzun yıllar ortalamasından daha az gerçekleşmesi ile ortaya çıkan ve herhangi bir zamanda, herhangi bir yerde meydana gelebilecek olan doğal bir iklim olayıdır. Günümüzde; dünyada, karşılaştığımız küresel ölçekte en büyük sorunlardan birisi olan kuraklık, bugün gelinen nokta itibarıyla fiziksel ve doğal çevre, kent yaşamı, kalkınma ve ekonomi, teknoloji, tarım ve gıda, temiz su ve sağlık olmak üzere hayatımızın her aşamasını etkilemektedir. Etki derecesi, süresi ve zamanının tahmin edilmesi son derece zor olan kuraklığın etkileri, insan faaliyetleri ile de yakın ilişkilidir.

Kuraklık, önemli ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri olan doğal bir olaydır. Kuraklık başlangıç ve bitiminin belirlenmesinin güçlüğü nedeniyle diğer doğal afetlerden farklıdır. Yavaş yavaş kuvvetini artırır ve olay sona erdikten yıllar sonra bile etkisini devam ettirebilir. Kuraklığın etkileri genellikle ilk olarak tarımda görülür ve yavaş yavaş diğer suya bağımlı sektörlerle yayılır.

Tarım sektöründe kuraklığın anlamı, diğer sektörlerden daha farklıdır. Çünkü bitkiler için yıl içerisinde yağın toplam yağıştan çok, büyüme dönemlerinde bitki kök bölgesinde var olan su daha önemlidir. Dolayısı ile bitkilerin çıkış ve gelişme döneminde ihtiyaç duydukları suyun toprakta bulunamaması, tarımsal kuraklık olarak adlandırılmaktadır.

Ülkemizin, küresel ısınmanın muhtemel etkileri açısından, risk grubu ülkeler arasında yer aldığı, gelecekte özellikle Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerimizin iklim değişikliğinden daha çok etkileneceği tahmin edilmektedir. Tarımsal kuraklığın olumsuz etkilerini azaltmak, kuraklık olmadan önceki dönemlerde alınacak tedbirler ve kuraklığın yaşandığı dönemlerde yapılacak doğru planlamalarla mümkündür. Bu nedenle, kuraklıktan önceki dönemde alınacak tedbirler ve kuraklık yaşanırken atılacak adımlar ayrı ayrı planlanmalıdır. Yağışların devamlılığını sağlayarak, su arzını artırmak elimizde olmasa da, kuraklıktan kaynaklanan olumsuz etkileri azaltmak elimizdedir.

Tarımsal kuraklığın izlenmesinde önemli parametrelerden biri de toprak neminin ölçülmesidir. Günümüzde toprak neminin elektronik olarak ölçülüp sayısal ortamlara aktarılabilir olması sebebiyle; illerde toprak nemi yerinde ölçüm ve raporlaması ile aylık ve yıllık yağış değerleri, uzun yıllar ortalama yağış ve sıcaklık değerleri, en kurak yılların yağış sıcaklık ve verim değerleri, en yağışlı yılların, yağış sıcaklık değerleri ve uzun yıllar itibariyle ortalama yağışa yakın yılların, yağış, sıcaklık ve verim değerlerinin incelenmesi geleceğe yönelik tahminlere ışık tutacaktır.

Tarımsal kuraklıkla mücadelede temel amaç, kamuoyunun bilinç düzeyini artırarak tüm paydaşların sürece dâhil edilmesiyle arz ve talep yönetimini dikkate alarak, çevresel açıdan sürdürülebilir tarımsal su kullanım planlaması ile kuraklığın yaşanmadığı dönemlerde ileriye dönük gerekli bütün tedbirlerin alınmasını; kriz dönemlerinde, etkin bir mücadele programını uygulayarak kuraklığın etkilerinin asgari düzeyde kalmasını sağlamaktır. Temel strateji; yeterli kapasiteye ulaşmış kurumsal bir yapıyı geliştirmek, mücadeleyi bütüncül ve kapsamlı bir plan kapsamında ele alınır hale getirmek ve tarım sektörünü kuraklıktan az etkilenen bir yapıya ulaştırmaktır.

Söz konusu amaç doğrultusunda, kuraklıkla mücadele tarım sektörünü etkileyen diğer afetlerle mücadele faaliyetlerini tamamlayıcı nitelikte yürütülmesine öncelik verilmesi, konu ekonomik, sosyal ve toplumsal açıdan bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalı ve toplumun bütün bireyleri, sivil toplum kuruluşları ve ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşlarının kuraklıkla mücadele konusunda katkı ve katılımı esas alınmalıdır.

İklim Değişikliğinin en önemli sonuçlarından birisi olarak gösterilen **kuraklık Ülkemizde tarımsal anlamda 2007 yılında yaşanmıştır. Bu nedenle 2007 yılında 2007/12477 Sayılı Bakanlar Kurulu Karar'ı çıkarılmıştır. Bu çerçevede 2008-2012 dönemini kapsayan Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi Eylem Planı hazırlanarak yürürlüğe konmuştur.**

Bakanlıkların yeniden yapılandırılması sonucu kurula dahil edilen kurum ve kuruluşların değişmesi ve bazılarının mülga olması nedeniyle 2012 yılından 2012/3191 sayılı yeni bir Bakanlar Kurulu Karar'ı çıkarılmıştır. Bu kapsamda 2013-2017 ve 2018-2022 dönemini kapsayan Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi Eylem Planı hazırlanarak yayımlanmıştır. Cumhurbaşkanlığı yönetim sisteminin oluşturulmasıyla Tarımsal Kuraklık Yönetim içerisinde yer alan kurum ve kuruluşlar faaliyetlerini eylem planı çerçevesinde yapmaktadırlar. Son olarak 2/2/2022 tarih ve 2022/5140 sayılı ı kararı çıkartılmış olup, bu kapsamda 2023-2027 dönemine ait beşinci (5.) Tarımsal Kuraklık Mücadele ve Stratejisi Eylem Planı hazırlanmıştır. 2023 yılı itibariyle yürürlüğe girecektir.

Eylem planı çerçevesinde; Kamuoyu bilinç düzeyinin artırılması, tüm paydaşların sürece dahil edilmesi, sürdürülebilir tarımsal su kullanımının planlaması, kuraklığın

yaşanmadığı dönemlerde gerekli tedbirlerin alınması ve kriz dönemlerinde etkin mücadele edilmesi hedeflenmiştir. Ülke genelinde hububatın fenolojik gözlem sonuçları, meteorolojik veriler ve barajlarımızdaki doluluk oranlarını bir bütün olarak izlenmekte, değerlendirilmekte ve gerekli tedbirler çiftçilere ulaştırılmaktadır.

Türkiye Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar;

- Oluşturulan İEUTK (İzleme Erken Uyarı Tahmin Komitesi) ile RDK (Risk Değerlendirme Komitesi) toplantıları her ay düzenli olarak yapılmaktadır.
- Her İlde oluşturulan İl Kriz Merkezleri toplantıları yılda en az bir kez yapılmaktadır.
- Tarımsal Kuraklık İl Eylem Planları hazırlanmıştır.
- Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planında yer alan tedbir ve önceliklere ilişkin sorumlu kurum ve kuruluşların çalışmaları düzenli olarak takip edilmektedir.

Hidrolojik kuraklık:

Uzun süre devam eden yağış eksikliği neticesinde ortaya çıkan yeryüzü ve yeraltı sularındaki azalma ve eksiklikleri ifade eder. Nehir akım ölçümleri ve göl, rezervuar, yer altı su seviyesi ölçümleri ile takip edilebilir. Yağmur eksikliği ile akarsu, dere ve rezervuarlardaki su eksikliği arasında bir zaman aralığı olduğundan dolayı hidrolojik ölçümler kuraklığın ilk göstergelerinden değildir. Meteorolojik kuraklık sona erdikten uzun süre sonra dahi hidrolojik kuraklık varlığını sürdürebilir.

KURAKLIĞIN TARIM SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ:

Global düzeyde kesintisiz gıda sağlama gibi önemli bir misyonu bulunan tarım sektörünün sürdürülebilirliği yaşamsal önem taşımakla birlikte tarım sektörünün önemli sorunları bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi değişen iklim koşullarına bağlı olarak yaşanmakta olan kuraklıktır. Tarımı etkileyen ve “tarımsal kuraklık” adı verilen bu kavram, bitkilerin çıkış ve gelişme döneminde ihtiyaç duydukları suyun toprakta bulunamaması anlamına gelmektedir. Tarımsal üretimi doğrudan ve dolaylı şekilde etkileyen tarımsal kuraklık sonuçta verimliliğin azalmasına neden olmaktadır. Tarımsal kuraklık dışında verimliliği etkileyen diğer parametreler arasında mevsimlik olarak görülen kuraklıklar, buharlaşmanın maksimum seviyede olduğu yaz aylarında sulama suyu yetersizliği ve beklenmedik dönemsel kuraklıklar yer almaktadır. Bu parametrelerin tarım üzerindeki etkilerinin şiddetinin farklı olmasının yanında tarım üzerindeki tahribatının iyileştirilmesi sürelerinde farklılık gösterebilmektedir.

Kuraklığın tarım sektörü üzerine etkilerini doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki temel başlık altında inceleyebiliriz.

Genel olarak dört başlık altında toplamak mümkündür:

- a. **Su kaynaklarında azalma:** Ulusal su paydaşları içerisinde en çok su talebi yaklaşık %76'lık oran ile tarım sektörüne aittir. Yağış miktarında azalma en çok tarımı etkilemekte ve tarımda sulama suyu yetersizliklerine neden olmaktadır. Yağış yetersizliği nedeniyle su rezervlerinin azalması tarımsal üretim için ihtiyaç duyulan su talebinin karşılanabilmesi amacıyla yeraltı sularına yönelim artmaktadır. Bu nedenle aşırı su çekilmesi sonucu yeraltı su seviyeleri Konya Kapalı Havzası başta olmak üzere 300 m derinliğe kadar inmektedir. Ayrıca çok derinden çekilen suların kalitesi de genellikle normal değerler altında kalmaktadır.
- b. **Kuru tarım alanlarında bitkilerin gelişme dönemlerinde yağışın yetersiz olması ve önemli verim kaybı:** Yağış yetersizliği nedeniyle en çok yağışa bağlı kuru tarım arazilerinin etkilenmesi söz konusudur. Türkiye'nin sahip olduğu yaklaşık 24 milyon hektar ekilebilir arazinin 18,5 milyon hektarlık bölümünde kuru tarım yapıldığı dikkate alınırsa, kuraklığın ulusal tarımsal üretime etkisinin ne kadar önemli olacağı görülmektedir. Stratejik bir ürün olan ve üretimin beşte dördü kuru tarım alanlarında yetiştirilen buğday bitkisi için mutlak suya ihtiyaç duyduğu dönemler sapa kalkma, başaklanma ve süt olum dönemleri olduğu bilinmektedir. Bu dönemlerde yağışların yetersiz olması verim ve rekolte düşüklüğüne neden olmaktadır.
- c. **Bitkilerde kuraklık stresi:** Artan sıcaklık ve atmosferde azalan nem ile bitkilerde su stresinin oluşması, büyümede yavaşlama veya ileri durumlarda kurumalara neden olmaktadır. Kuraklık bitkilerde mekanik, metabolik ve oksidatif etkiler sonucunda ortaya çıkan stres koşulları önemli hasarlar oluşturmaktadır. Özellikle kuru rüzgarların buharlaşmayı hızlandırdığı bilinmektedir. Havadaki nem oranının düşmesine bağlı olarak topraktan suyun buharlaşması (evaporasyon) ve bitkilerden kaynaklanan fizyolojik buharlaşma

(transpirasyon) artar. Bu durumda bitki hücresinin turgoru azalır yapraklarda aşırı su kaybına bağlı olarak pörsüme ve ileri aşamada kurumalar meydana gelebilir.

- d. **Toprakta nem kaybı:** Normal koşullarda toprağın boşluklarında ortalama %25 oranında sıvı (sıvı faz) oluşması gerekmektedir. Toprak sıvısı bitkilerin gerek duyduğu besin elementlerinin alımı için mutlak gereklidir. Ayrıca toprak içi biyolojik canlılığının devam edebilmesi için de minimum nem içeriğinin toprak içerisinde bulunması gerekmektedir. Toprak biyolojisi; toprak oluşumu, bitki besin maddelerinin açığa çıkması ve bitkilerin alabileceği forma dönüşmesinde temel rol oynamaktadır.

Kuraklığın tarım sektörü üzerinde yarattığı dolaylı etkiler kısa sürede gözle görülür olmasa da etkileri uzun süre devam edebilecek özellikler taşımaktadır. Bu etkiler; yeterli suya

ulaşamama, sulama suyu kalitesinin bozulması, topraklarda tuzlanma (oraklaşma), toprak organik maddesinde azalmalar, toprak strüktüründe bozulmalar, ürün deseninde zorunlu değişiklikler ve kırsaldan üretici kaybının (g) hızlanması şeklinde özetlenebilir.

Tarımsal kuraklık, ürün kalitesini ciddi oranda etkilemekte olup; ekonomisi tarıma dayalı olan bölgeler için en temel sorunlardan biridir. Kuraklığın yaşandığı bölgelerde tarımsal üretimi olumsuz yönde etkileyecek sorunlar arasında; yağışların beklenen düzeyin altında kalması, düzensiz yağış rejimleri, artan nüfusla beraber su kaynaklarının kontrolsüz ve plansız kullanımı, su kaynaklarının nitelik ve nicelik olarak azalmasından dolayı beklenen verim sağlamaması gibi sorunlar yer almaktadır.

SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ:

1-Sıcağa, kuraklığa, hastalık ve zararlılara dayanıklı bitki ve hayvan tür-çeşitlerinin geliştirilmesi çalışmalarının hızlandırılmalıdır. Özellikle tahıllarda kuraklığa toleransı yüksek çeşitlerin bölgesel olarak tespit edilerek yeterli miktarda tohumluklarının üretimi sağlanmalıdır.

2) Sıcaklık, yağış ve buna bağlı olarak su kaynaklarının kıtlığı ve giderek ortadan kalkması, beraberinde zirai ürünlerde verim, kalite ve bitki ürün desenlerinin yeniden planlanması mevzuatta ve acil eylem planlarında öncelikli olarak ele alınmalıdır. Devlet, retim desenini zorunlu kılacak hukuki düzenleme yapmalıdır.

3) İklım değişikliğin sonucu oluşan kuraklık ürünü hem miktar hem de kalite açısından olumsuz etkilemektedir. Kuraklık sonucunda, bitki su ihtiyaı karşılanamamakta, yabancı ot ve haşere artışı ile birlikte ürün veriminde ve kalitesinde azalmalar yaşanmaktadır.

4) İklım değişikliği ile birlikte sıcaklık artışıları veya yağış rejimindeki değişiklikler ile bitki hastalık ve zararlıları için uygun ortamlar oluşabilmektedir. Ani olarak gelişebilen bu hastalık ve zararlı istilası nedeniyle ürün miktarı ve kalitesi düşmektedir.

5) İklım değişikliği dolayısıyla yağış rejimlerinin değişmesi ve iklim kuşaklarının kayması kuraklık ile birlikte zirai üretimde önemli bir yeri olan toprak nem miktarındaki değişime, arazi bozunumuna, hastalık ve zararlılarının artmasına, bitki fizyolojisinin değişmesine ve gıda kaynaklı hastalıklarda artışlara yol açmaktan olduğundan gerekli tedbirler alınmalıdır.

6) Kuraklık erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi çalışmalarına hız verilmesi gerekmektedir. Kuraklık temel olarak üç boyutta nitelenebilir: şiddet, süre ve mekansal dağılım. Bunlara ek olarak yan unsurlar ise; frekans, büyüklük ve öngörülebilirlik gibi kavramlardır. Sözü edilen analizler için geliştirilen birçok indis ve analiz yöntemi (SPI, SPEI, Palmer vb.) bulunmaktadır. Bu İndislerden lkemiz şartlarına en uygun olanları seçilerek kullanılmalıdır.

7) Zirai kuraklıkla mücadele için akıllı tarım sistemlerinin geliştirilmesi, az su tüketen kuraklığa toleranslı hububat çeşitlerinin ıslah edilmesi ve üreticiler tarafından kullanması için desteklenmesi sağlanmalıdır.

8) Kuraklıkla mücadele yönetiminde yetki ve sorumluluk sahibi birçok kurum ve kuruluş bulunmasından kaynaklanan koordinasyon eksikliği yaşanmaktadır. Kuraklık yönetimi konusunda çerçeve bir hukuki düzenleme bulunmamaktadır.

9) Kuraklıkla mücadele konusunda (Meteorolojik, Hidrolojik ve Tarımsal) çalışmalar yürüten ve bu konuda araştırma yapan kuruluşları koordine etmek ve bölgesel kuraklık izleme çalışmaları yapmak ve bu konuda daha etkin bir yapı oluşturulmalıdır.

10) Tarımsal İzleme ve Bilgi Sistemleri (TARBİL) sisteminin etkin hale getirilmesi zirai üretim açısından faydalı olacaktır. Tarımsal İzleme ve Bilgi Sistemleri (TARBİL) projesi ile; uzaktan algılama, zirai meteorolojik-fenolojik yer gözlem istasyonları ve idari kayıt otomasyon sistemlerinden gelen verileri, parsel bazında ve eş zamanlı olarak kuraklık, verim, ekim alanı dağılımı, bitki su tüketimi, ekolojik uygunluk gibi bölgesel kaynakların en iyi şekilde yönetimi için gerekli teknik verilere ulaştırılması hedeflenmiştir. Gerekli teknik altyapı çalışmaları tamamlanarak revize edilmeli, bunun için gerekli maddi kaynak ayrılmalı ve etkin bir şekilde uygulamaya konulmalıdır.

11) Zirai üretimi etkileyen tabii afetlerde (kuraklık, dolu, fırtına, hortum, yangın, deprem, heyelan, sel ve su baskını) ürün kayıplarının teminat altına alınması konularında sigortacılık faaliyetlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Tabii afetler neticesinde oluşacak ürün kayıpların telafi edilmesi maksadıyla yapılacak tarım sigortalarının üreticiler tarafından yatırılacak prim oranları düşük tutulmalıdır. Üreticilerin tarım sigortası sistemine teşvik edilmesi maksadıyla üretimin ilk birkaç yılında sigortanın zorunlu hale getirilmesi için devlet desteği sağlanmalıdır.

TARIMSAL ÖRGÜTLENME

TARIMSAL ÖRGÜTLENME

ÖNSÖZ

Tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin, tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini yükseltmenin ve kırsal alanda kalkınmanın gerçekleştirilmesinin en önemli yollarından biri, üreticilerin iyi ve etkili bir biçimde **örgütlenmesidir**. Çünkü, bilinmektedir ki, tarım politikalarını oluşturmak, uygulama koşullarını belirlemek ve böylece politik mekanizmaları etkileyebilmek ayrıca, pazarda etkin olabilmek, çağdaş üretim yöntemlerini kullanıp verimliliği arttırarak kırsal alan kalkınmasını gerçekleştirmek **ancak örgütsel güçle yani örgütlü üreticilerle** olmaktadır.

Varolan sosyal yapı içinde birlikte karar alma ile sorumluluk anlayış ve mekanizmalarının oluşturulması; tüm insan ve fizik kaynaklarının biraraya getirilmesi ve her türlü birlikte davranma, tutum ve alışkanlıklarının geliştirilmesine olanak sağlayan bir yapılanma olan **örgütlenme**, aynı zamanda, tarımın ve kırsal topluluğun kalkınmasında kendi kendine yardım edebilmenin de en önemli araçsal öğelerindendir.

Demokratik ve kalkınma yolunda olan bir ülkenin hedeflediği amaçlara ulaşabilmesinde ülke halkının ve çeşitli mesleklerin örgütlenmesinin sağlanması ve oluşturduğu organizasyonların ülke ihtiyaçlarına uygun hizmetler sunabilmesi önemlidir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde yöneticiler, ülke halkının ve çeşitli ekonomik kesimlerde faaliyet gösterenlerin örgütlenmesine ilgi göstermekte ve hükümet politikalarıyla örgütlerin amaçlarını bütünleştirerek sosyal, ekonomik politikalar üretiminde sorumlulukları geniş kitlelere dağıtmakta, ülkenin sosyo-ekonomik politikalarının üretim ve uygulama maliyetini asgari düzeye düşürmede ve politikaların uygulamadaki etkinliklerini artırmada söz konusu bu organizasyonlardan yararlanmaktadırlar.

Türkiye'de tarım işletmelerinin büyük bir kısmı 1-50 dekar arasında işletme genişliğine sahiptir. Bunun yanısıra, topraksız aileler de tarımda önemli yer tutmaktadır. Gerek az topraklı, gerekse topraksız olan bu kesim çoğunlukla gereksinim duydukları araç ve gereçleri kendi adlarına alıp kullanamadıkları gibi, ürün pazarlarında da etkili olamamaktadır. Bu durum, tabana dayalı ve toplumsal dinamiklerle harekete geçen örgütlenme gereğini özellikle de kooperatifleşmenin gereğini açıkça ortaya koymaktadır. Çünkü, küçük ölçekli işletmelerin üretim girdilerini uygun koşullarda temin edebilmeleri ve ürünlerini en uygun fiyatlarda değerlendirebilmeleri ancak etkili bir demokratik örgütlenme ile sağlanabilir. Burada ise tabandan gelen istek ve gereksinimlerle oluşan kooperatif örgütlenmesi ön plana çıkmaktadır. Üreticinin örgütlenmesi ve pazarda etkin bir konuma gelebilmesinde en önemli araç tüm gelişmiş ekonomilerde olduğu gibi başta kooperatifler olmak üzere, birlikler ve çiftçi ve meslek odalarıdır. Üreticiler ancak, bu örgütlenme aracılığıyla modern ve ekonomik ölçekli tarım yapabilirler ve kalkınma sürecine katkıda bulunurlar.

TARIMSAL ÖRGÜTLENME VE NEDENLERİ:

Tarımsal faaliyetlerde teknoloji kullanımının artması, teknik bilginin büyük işletmelerde uygulama imkanı bulması, tarımsal nüfusun önemli bir çoğunluğunu oluşturan küçük tarım işletmelerinin, küçük üreticilerin giderek üretimde kalmasını zorlaştırmaktadır. Bu durumda üretici açısından ortaya çıkan en önemli ihtiyaç teşkilatlanma ihtiyacı olmaktadır.

Üreticiler daha ziyade;

- ✓ Tarımsal girdileri temin etmek,
- ✓ Ürünlerin işlenerek-değerlendirilerek satışını sağlamak,
- ✓ Finansman ihtiyacını karşılamak,
- ✓ Devlet tarafından yapılarak işletilmekte olan veya devletin tasarrufu altında bulunan tesis veya üretim alanlarının işletme hakkını devralmak, kiralamak, gerektiğinde satın almak,
- ✓ Devletçe sağlanan proje, teşvik, hibe ve kredi desteklerinden yararlanmak,
- ✓ Ürün satışlarında pazar problemlerini çözmek, amacıyla örgütlenmektedir.

TARIMSAL ÖRGÜTLENMENİN MEVCUT DURUMU VE ÜLKEMİZDE

Ülkemiz de Tarımsal örgütlenme; birden fazla Bakanlık ve Kanun kapsamında yürütüldüğünden **“Dağınık bir yapı”** arz etmektedir.

TARIMSAL ÖRGÜTLENMEYLE İLGİLİ BAKANLIKLAR:

4.1-Tarım ve Orman Bakanlığı

4.2-Ticaret Bakanlığı

4.3-İçişleri Bakanlığı

4.4 Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tarımsal örgütlenmeyle ilgili “Kanunlar ve ilgili Bakanlıklar”

1) Tarım ve Orman Bakanlığı

a) 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (Tarımsal Kalkınma, Sulama, Su Ürünleri ve Pancar Ekicileri)

b) 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu

c) 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu

d) 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 17.02.2015 tarih ve 29270 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.(Damızlık Sığır Yetiştiricileri, Koyun-Keçi Yetiştiricileri, Arı Yetiştiricileri, ..vb.)

e) 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Birlikleri Kanunu

f) 5553 Sayılı Tohumculuk kanunu ile kurulan Alt Birlikler ve Türkiye Tohumcular Birliği

g) 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu

2) Ticaret Bakanlığı

a) 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (Üretim ve Pazarlama Kooperatifleri)

b) 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Kanunu (Tariş, Fiskobirlik, Marmarabirlik,Gülbirlik, ..vb)

3) İçişleri Bakanlığı

a) 5253 sayılı Dernekler Kanunu(Tarımsal amaçlı Dernek ve Meslek Kuruluşları)

4) Kültür ve Turizm Bakanlığı

2762 sayılı Vakıflar Kanunu(Vakıf Zeytinlikleri ,Vb.Vakıflar)

TARIMSAL ÖRGÜTLERİN YAPILANMADAN KAYNAKLANAN SORUNLARI :

Örgütlenme Aşamasında;

- a) Yetki ve otorite kargaşası
- b) Plânlama ve yönlendirme farklılığı,
- c) Sahiplenme ve katılım yetersizliği ve
- d) Kaynakların rasyonel kullanılmaması gibi sorunlar çıkarken;

Örgütsel Yapı da;

- Kurumsal Yapılanma ve Kapasite Yetersizlikleri,
- Sahiplenme ve Katılım Yetersizlikleri,
- Finansman Sorunları, Yetersizlikleri,
- Mevzuat Yetersizlikleri,
- Denetim Sorunu ve Yetersizliği gibi sorunlarla karşılaşmaktadır

Örgütlenme Şeklinde ;

- 1) Farklı Bakanlıklarca, Farklı kanunlara göre kurulan tarımsal örgütler farklı imtiyazlara sahip olduğundan ve aynı çalışma bölgesinde çalıştığından haksız rekabete neden olmaktadır.
- 2) Üretici, birçok örgüte üye/ortak olmak zorunda kalmakta, bu da sahiplenme ve katılım ve güven sorununa neden olmaktadır.(Sosyal ve geleneksel durum)
- 3) Örgütlerin küçük ölçekli ve az ortaklı olması; etkin olmasını ve kaynakları verimli kullanmasını engellemektedir.
- 4) Örgütlenme nedeniyle verilen özel destekler, büyük çoğunlukla örgütlenme aidatlarına gitmektedir.
- 5) Örgütlenme kargaşası; faaliyet sahası ve konusu ile örgüt otoriteleri çatışmasına neden olduğundan “**Yerel husumetler**” e neden olmaktadır.
- 6) Dikey örgütlenmesinin sağlıklı oluşu, üst örgütlenmeye katılımı yeterli olmamaktadır.
- 7) Aynı üretici ile ilgili olarak benzer örgütlerde farklı istatistikler bulunmakta ve bu da istatistiklerin güvenilirliğini azaltmaktadır.

8) Aynı tanım farklı bakanlıklarda farklı bir örgütlenme yapısı için kullanılmakta ve bu da tanım kargaşasına neden olmaktadır.

9) Birçok örgütün var olması, denetim sorununa neden olmakta ve bu da birçok usulsüzlüklere neden olmaktadır.

10) Mevzuatlar birbirine atıfta bulunmakta, ilgili birimler değişiklikleri takip edememekte ve aynı husus farklı şekillerde yorumlanabilmektedir

11) Güçlü bir veri tabanına sahip olunmamaktadır.

TARIMSAL ÖRGÜTLER

A-) TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFLERİ :

Kuruluşu: 1163 sayılı Kanuna göre kuruldu.

Amacı:

Kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarımsal üretim yaparak sağlayan ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve ihtiyaçlarını parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumaktır.

Tarımsal Amaçlı Kooperatifler 4 türde kurulmaktadır.

a-Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

Her türlü bitkisel, hayvancılık, ormancılık konularındaki üretimi geliştirmek, ihtiyaçları ile ilgili temin, tedarik, değerlendirme, işleme ve pazarlama faaliyetlerinde bulunmak, tarımsal sanayinin gelişmesini sağlayıcı tedbirler almak üzere kurulmaktadır.

b-Sulama Kooperatifi

Devletçe ikmal edilmiş veya edilecek sulama tesislerinden alınacak veya her ne suretle olursa olsun tarım sahalarından çıkarılacak suyun ziraatta kullanılması ile ilgili arazi tesviyesi, tarla başı kanalları, tarla içi sulama ve drenaj gibi zirai sulama tesislerini kurmak veya kurulmuş olan sulama tesislerini işletmek ve işletirmek, bakımını yapmak ve yaptırmak üzere kurulmaktadır.

c-Su Ürünleri Kooperatifi

Her türlü su ürünlerinin istihsal, işleme, depolama ve pazarlama konularında ortaklarına hizmet vermek, ortaklarının ihtiyacı olan av araç, gereçlerini ve donatılarını temin etmek üzere kurulmaktadır.

d-Pancar Ekicileri Kooperatifi

Öncelikle pancar olmak üzere, her türlü bitkisel ve hayvansal konularda üretim, değerlendirme, işleme ve pazarlama faaliyetlerinde bulunmak, araştırmalar ve planlamalar yapmak, projeler üretmek ,toprak ve proje analizleri yapmak, kooperatif ortaklarına her türlü sözleşmeli, kredili ve kontrollü bitkisel ve hayvansal üretim yaptırmak üzere kurulmaktadır.

Örgütlenmesi:

1) Birim Kooperatif = Tarımsal kalkınma kooperatifi

Bölge Birlikleri = Tarımsal,Ormancılık,Çok Amaçlı,Hayvancılık,Çay

Merkez Birlikleri = Tarımsal,Ormancılık,Çok Amaçlı,Hayvancılık,Çay

2) Birim Kooperatif = Pancar Ekicileri Kooperatifi

Bölge Birlikleri = Pancar ekicileri Kooperatifi Bölge Birliği

3) Birim Kooperatif = Sulama Kooperatifi

Bölge Birlikleri = Sulama Kooperatifi Bölge Birliği

Merkez Birliği = Sulama Kooperatifi Merkez Birliği

4) Birim Kooperatif = Su Ürünleri Kooperatifi

Bölge Birlikleri = Su Ürünleri Bölge Birliği

Merkez Birliği = Su Ürünleri Merkez Birliği şeklindedir.

✓ **Tarımsal kalkınma kooperatiflerin İştigal konuları** ; Bitkisel Üretim, Hayvancılık, Ormancılık, Çay Ekiciliği, El Sanatları dır.

✓ **Pancar Ekicileri Kooperatifi** ; Pancar Yetiştiriciliği

✓ **Sulama Kooperatifi** ; Tarımsal Sulama

✓ **Su Ürünleri Kooperatifi**; Su Ürünleri Avcılığı ve Yetiştiriciliğidir.

B-) TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ

Kuruluşu: 1581 Sayılı kanunla kurumuştur.

Amaç ve Görevleri:

a) Ortaklarının;

a) Kısa ve orta vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamak,

b) Ürünlerini değerlendirmek,

c) Müştereken yararlanabilecekleri her çeşit makina, ekipman ve tesisleri edinmek,

b) Ortak ve gerektiğinde diğer üreticilerin:

- a) Üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak,
- b) El sanatlarını geliştirmek ve mamullerini değerlendirmek,
- c) Mesleki ve teknik yönden bilgilerini artırmak, sosyal ve kültürel konularıyla ilgili faaliyetlerde bulunmak, kurslar açmak ve seminerler tertip etmek,

c) Mevduat toplamak, bankacılık hizmetleri ve sigorta acenteliği yapmak.

Örgütlenmesi:

Birim Kooperatif = Tarım Kredi Kooperatifi

Bölge Birliği = Tarım Kredi Kooperatifi Bölge Birliği

Merkez Birlik = Tarım Kredi Kooperatifi Merkez Birliği dir.

C-) TARIMSAL ÜRETİCİ BİRLİKLERİ

Kuruluşu: 5200 sayılı kanuna göre kurulmuştur.

Amacı:

Üretimi talebe göre plânlamak, ürün kalitesini iyileştirmek, kendi mülkiyetine almamak kaydıyla pazara geçerli norm ve standartlara uygun ürün sevk etmek ve ürünlerin ulusal ve uluslararası ölçekte pazarlama gücünü artırıcı tedbirler almak üzere tarım üreticilerinin, ürün veya ürün grubu bazında bir araya gelerek, tüzel kişiliği haiz tarımsal üretici birlikleri kurmalarını sağlamaktır.

Görevi:

- a) Üyelerinin ürettikleri ürünlerle ilgili piyasa araştırmaları yapmak ve yaptırmak.
- b) Ürünlerine pazar bulmak, ürünlerin pazara arzını düzenlemek.
- c) Üyelerine üretim teknikleri, hasat, depolama, paketleme konularında teknik destek sağlamak.
- d) Üyelerine girdi temininde yönlendirici yardımlarda bulunmak.
- e) İç pazara ve ihracata uygun çeşitlerin üretilmesini sağlamak.
- f) Eğitim ve yayım hizmeti vermek, danışman hizmeti sağlamak.
- g) Ürün kalitesini iyileştirici tedbirler almak ve ürün standartlarını uygulamak.

- h) Çiftlik düzeyinde yapılan tarımsal uygulamaları izlemek, kayıtlarını tutmak ve belge düzenlemek.
- ı) Paket ve ambalajlarla ilgili standartların uygulanmasını sağlamak.
- i) Çevreyle uyumlu üretim tekniklerini yaygınlaştırmak.
- j) Üyeleri adına ürün depolanmasına, gerektiğinde bu amaçla depo kiralınmasına yardımcı olmak.
- k) Ürünlerin tanıtımıyla ilgili faaliyetlerde bulunmak.
- l) Ürünlerle ilgili her türlü kaydı tutmak.
- m) Türkiye Cumhuriyeti'nin kabul ettiğı uluslararası ürün veya ürüne özgü ortak piyasa düzenlemelerinin gerektirdiğı görevleri yürütmek.
- n) Sözleşmeli üretim kapsamında, üyeleri adına örnek tip sözleşmeler düzenlemek ve bununla ilgili faaliyetleri koordine etmek.

Örgütlenmesi:

- 1) Birim Birlik = Tarımsal Üretici Birlikleri
- 2) Merkez Birlik = Tarımsal Üretici Merkez Birlikleri

D-) HAYVAN ISLAHI BİRLİKLERİ :

(5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla Kurulan)

Kuruluşu: 5996 sayılı kanuna göre kurulur.

Amacı:

Her türlü hayvansal üretim ve bu üretimi etkili kılan faaliyetler ile yarış, müsabaka ve iş maksadıyla yetiştirilen hayvanların verimlerinin artırılması için yapılacak ıslah çalışmalarını, evcil ve yabani hayvanların gen kaynaklarının korunmasını, hayvansal üretimin ekonomik olmasını ve rekabet gücünün artırılmasını, bu hususlarla ilgili faaliyetleri ve soy kütüğü kayıtlarının tutulması ile hayvan ırklarının ıslahını, damızlıkların sağlıklı ve hijyenik koşullarda yetiştirilmesini ve hastalıklardan arı bir şekilde üreticilere intikalini ve korunmasını sağlamaktır.

Görevi:

İslah amaçlı yetiştirici birliklerinin görevleri:

- a) Üyeleri arasında dayanışmayı sağlamak.
- b) Üyelerin mesleki eğitimlerini sağlamak, bilgi ve becerilerini artırmak amacıyla kurs, seminer ve benzeri organizasyonları düzenlemek, eğitim çalışmaları ve araştırmalar yapmak veya yaptırmak, her türlü basılı yayım ve diğer yollarla üyeleri arasında iletişim ve haberleşmeyi sağlamak.
- c) Bakanlıkça merkez birliğine verilen yetkiler doğrultusunda, Bakanlığın kontrol ve denetiminde ön soy kütüğü, soy kütüğü, döl kontrolü ve/veya ıslah programları faaliyetlerini yürütmek.
- ç) Üyelerin hayvanlarına suni tohumlama hizmetleri vermek, suni tohumlama ile ilgili sperma ve benzeri malzemeleri temin etmek, depolamak, dağıtmak ve pazarlamak.
- d) Yetiştiricilerin damızlık materyal, alet ve ekipman, kaba yem, kesif yem, yem bitkileri tohumlukları ve benzeri ihtiyaçlarını sağlamak, depolamak, dağıtmak ve pazarlamak.
- e) Yurt içinden veya gerekli hâllerde yurt dışından sağlanan erkek ve dişi hayvan, sperma, yumurta, embriyo, larva, ana arı ya da diğer biyolojik materyali kullanarak ıslah programları ile bütünleşen her türlü faaliyet için gerekli kadro ve ekipleri oluşturmak, gerekli hâllerde sperma, yumurta, embriyo, larva, ana arı ve benzeri ıslah materyallerini üretmek için Bakanlık izniyle ya da Bakanlıktan ruhsatlı üretim merkezleri ve laboratuvarlar kurmak ve araştırma kurumlarıyla iş birliği yapmak.
- f) Hayvanların bakım ve beslenmesi ile ilgili her türlü girdi temini ile teknik ve idari tedbirleri almak veya aldırarak.
- g) Üyelerce yetiştirilen damızlık hayvanların satışını yapmak, satışlarını organize etmek, bunun için müzayede düzenlemek, fuar, sergi ve panayırılar kurmak ve kurulanlara katılmak, yarışmalar tertiplemek, ödüller vermek ve yetiştirilen ırkları tanıtmak.
- ğ) Yetiştiricilerin ürünlerinin değer fiyatına satışını sağlayacak her türlü pazarlama organizasyonları ve ürün işleme tesislerini kurmak, kiralamak ve işletmek.
- h) Hayvanlar ve işletmeleri ile ilgili her türlü sigorta hizmetlerini yapmak veya yaptırmak.
- ı) Kredi temini konusunda çalışmalarda bulunmak.
- i) Kuruluş amacı ile ilgili ihtiyaç duyulan araştırmaları yapmak veya yaptırmak.
- j) Hayvancılığın geliştirilmesi amacıyla gerekli tesisleri kurmak, ortak olmak. işletmek, gerektiğinde bu işler için tüm hisseleri birliğe ait olmak üzere şirket ve/veya iktisadi işletme kurmak.
- k) Merkez birliğinin birliğe tahsis etmiş olduğu sayıda genetik materyali temin etmek ve üye işletmelerde kullanmak veya kullandırmak.

1) Kayıt sistemi ve verim kayıtları için gerekli girdileri merkez birliği aracılığı ile tedarik etmek, kullanmak ve/veya kullandırmak.

m) Faaliyet alanı ile ilgili olarak üyelerinin ihtiyaçlarına yönelik iş ve işlemler ile danışmanlık ve projelendirme hizmetlerini vermek.

Örgütlenmesi:

1-Birim Birlik = Hayvan Islah Birlikleri

2-Merkez Birlik = Hayvan Islah Merkez Birlikleri

Hayvan Islah Birlikleri İştigal Konuları: Damızlık Sığır Yetiştiriciliği, Koyun Keçi Yetiştiriciliği, Arı Yetiştiriciliği

E-) ZİRAAT ODALARI

Kuruluşu:

6964 sayılı kanuna göre kurulur

Amacı:

Ziraat odaları, bu Kanunda yazılı esaslar uyarınca meslek hizmetleri görmek, çiftçilerin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, çiftçilik mesleğinin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak, meslek disiplin ve ahlâkını kollayıp gözetmek, çiftçilikle iştigal edenlerin meslekî hak ve menfaatlerini korumak amacıyla kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.

Görevi:

a) Tarım ve çiftçilikle ilgili haber ve bilgileri toplamak, gerekli inceleme, endeks ve istatistikî çalışmaları yapmak ve yayımlamak, gerektiğinde ilgililerce istenilen bilgi ve kayıtları vermek.

b) Kamu ve özel kurum, kuruluşlara faaliyet konuları ile ilgili önerilerde bulunmak, işbirliği yapmak; ticaret ve sanayi odalarına, borsa, hâl ve mezbahalara, umumî sergilere, biçerdöver kontrolleri için oluşturulacak komisyonlara ve gerekli gördüğü diğer yerlere temsilci göndermek.

c) Tarımın gelişmesi için gerekli gördüğü mevzuat değişikliklerinin yapılabilmesi veya yeni mevzuat oluşturulması hususunda Birliğe önerilerde bulunmak.

d) Tarım ve kırsal kesimin kalkınması için her türlü eğitim, yayım ve danışmanlık faaliyetlerinde bulunmak, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, katkı ve önerilerde bulunmak.

e) Çiftçi kayıtlarını tutmak, çiftçilikle ilgili bilgi ve belgeleri düzenlemek, her türlü tarımsal desteklere ilişkin gerekli bilgi ve belgeleri çiftçilere ve ilgili kuruluşlara vermek.

f) Çiftçilerin tarımsal girdilerini teminen her türlü faaliyette bulunmak.

g) Yurt içi veya yurt dışı fuar, sergi düzenlemek ve katılmak, müsabakalar düzenlemek.

h) Meslek ihtilaflarında hakem olmak, mahkemelere bilirkişi göndermek.

i) Yurt içi ve Birliğin izniyle yurt dışındaki diğer meslek odaları ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.

i) Bütçe imkânlarına bağlı olarak; tarım ve kırsal kalkınma ile ilgili olmak üzere her türlü teknik, idarî ve sosyal hizmet müesseseleri kurmak, satın almak, kurdurmak, hizmet satın almak, hizmet satmak, yurt içi ve yurt dışı konsorsiyum kurmak, gerekli olduğunda personel istihdam etmek, her türlü bitki ve hayvan sağlığı ile ilgili teşhis tedavi hizmetlerinde bulunmak, organize tarım ve/veya hayvancılık bölgelerinin ihdası organizasyonunda bulunmak, bu konuyla ilgili her türlü işbirliği yapmak.

j) Kuruluş amacına uygun olarak kooperatif ve şirket kurmak, iştirak etmek ve sigorta acenteliği yapmak.

k) Odalara kayıtlı muhtaç çiftçi çocuklarının, yurt içinde eğitimleri veya ihtisas ya da stajları için Birliğin onayı ile burs vermek.

Örgütlenmesi:

1-Birim Oda = Ziraat Odası

2-Merkez Birlik = Ziraat Odaları Birliği dir.

F-) TOHUMCULUK ALT BİRLİKLERİ VE TÜRKİYE TOHUMCULAR BİRLİĞİ

Kuruluş: 5553 Sayılı kanunla kurulmuştur

Amaç:

Bu Kanunun amacı; bitkisel üretimde verim ve kaliteyi yükseltmek, tohumluklara kalite güvencesi sağlamak, tohumluk üretim ve ticareti ile ilgili düzenlemeleri yapmak ve tohumculuk sektörünün yeniden yapılandırılması ve geliştirilmesi için gerekli olan düzenlemeleri gerçekleştirmektir.

Görevleri:

a) Üyeleri arasında iletişim ve dayanışma sağlamak.

b) Üyelerinin ve tohumculuk sektöründe faaliyet gösteren kişilerin, meslekî bilgi ve görgülerini geliştirmek üzere konferans, panel, kurs, seminer ve benzeri eğitim faaliyetlerinde bulunmak, kitap ve süreli yayınlar hazırlamak veya hazırlatmak.

c) Faaliyet gösterdikleri tohumculuk alt sektörünün geliştirilmesi için konuları ile ilgili yatırım yapmak, inceleme ve araştırma yapmak veya yaptırmak ve raporlar düzenlemek.

d) Tohumculuk sektörüyle ilgili kararların oluşmasına yardım etmek üzere öneriler ve raporlar hazırlamak ve bunları Birliğe sunmak.

e) Birliğe üye olarak ülke tohumculuğunun gelişmesine katkı sağlamak.

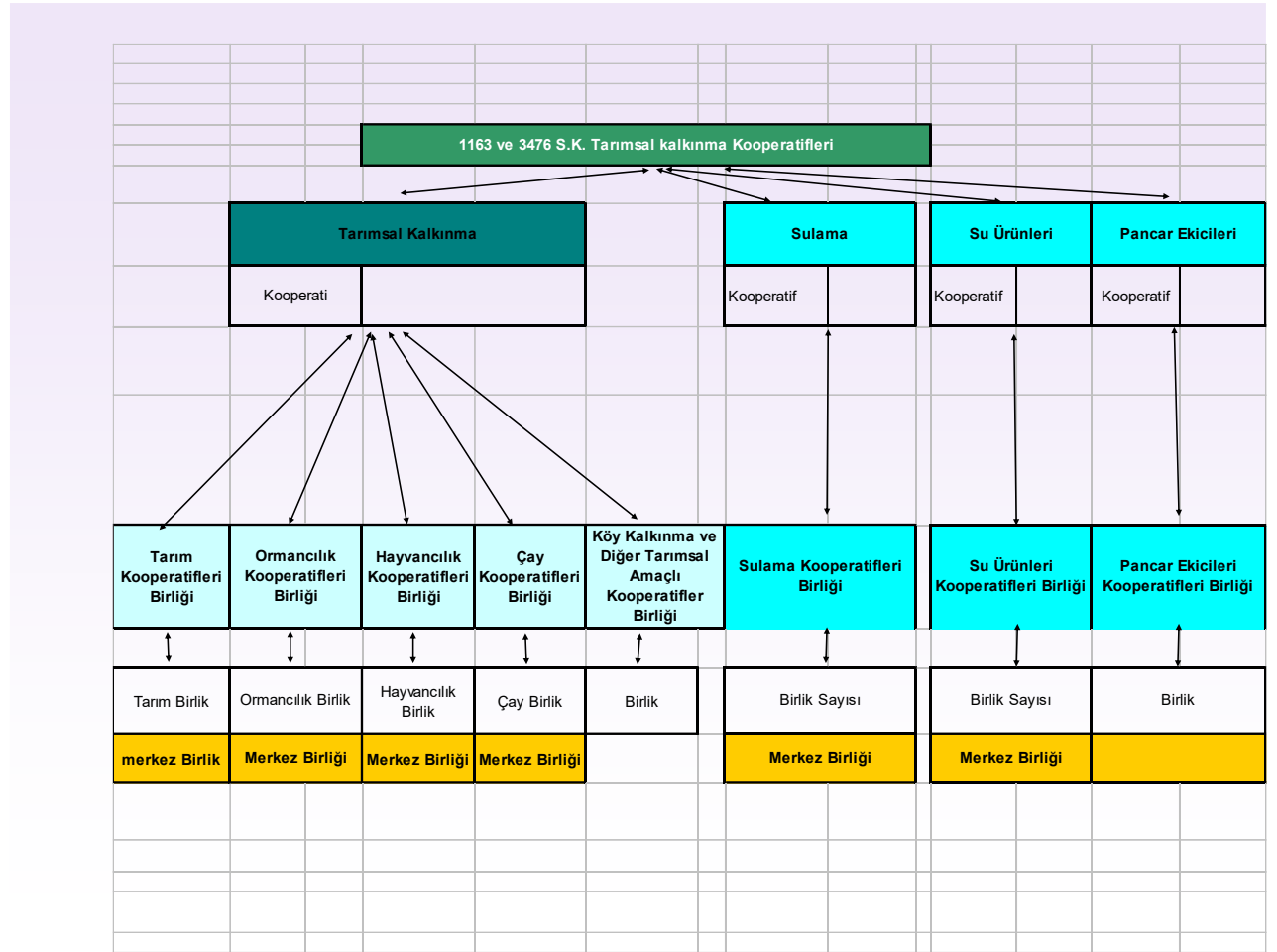
f) Mevzuatla verilecek görevleri yerine getirmek.

Örgütlenmesi:

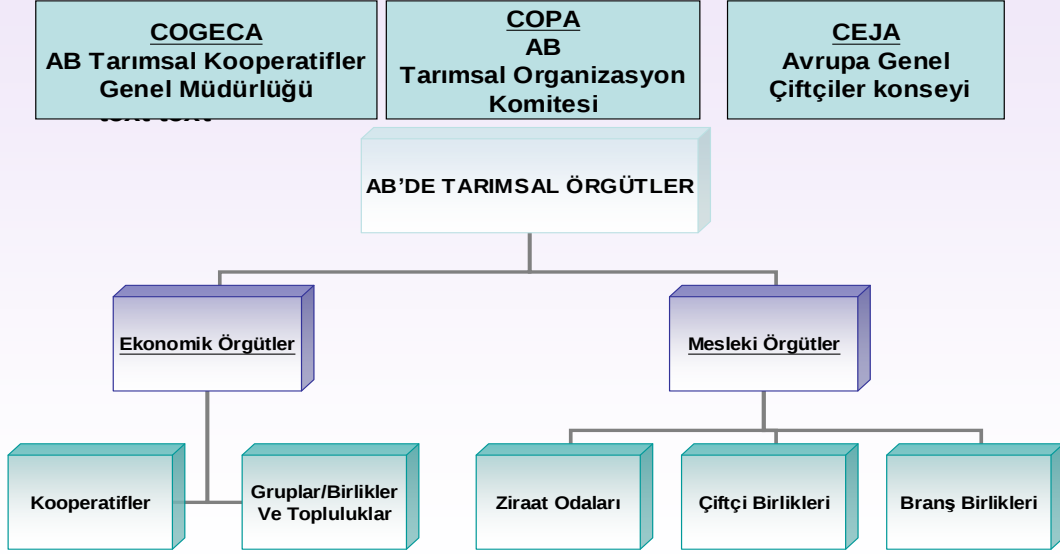
Birim Birlik = Tohumculuk Alt birlikleri

Üst birlik = Türkiye tohumcular Birliği

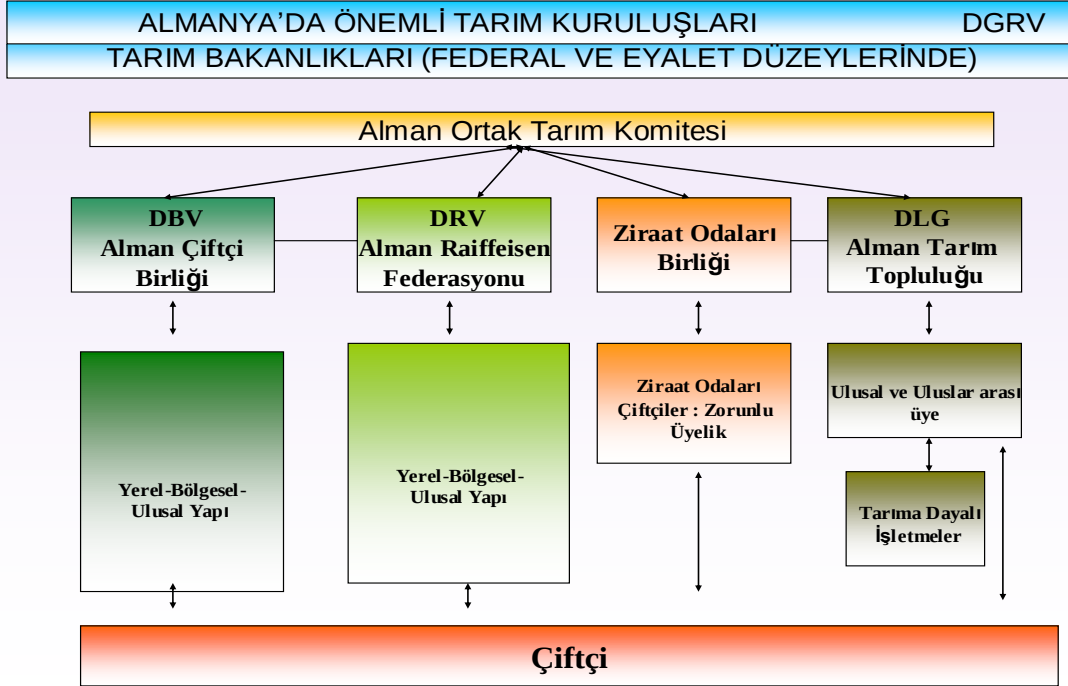
ÜLKEMİZDE VE AB ÜLKELERİDEKİ KOOPERATFLERİN ÖRGÜTLENME ŞEMALARI

AB'DE TARIMSAL ÖRGÜTLENMENİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

AB ÜYESİ ÜLKELERDE TARIMSAL ÖRGÜTLENME

İNGİLTERE'DE ÜRETİCİ ÖRGÜTLENMESİ

KONSEY

ZİRAAT
ODALARI

ULUSAL ÇİFTÇİ BİRLİĞİ
(NFU)

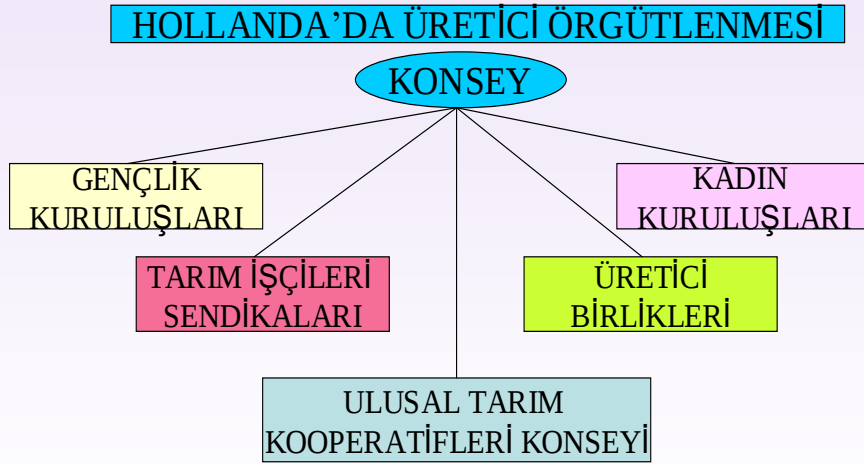
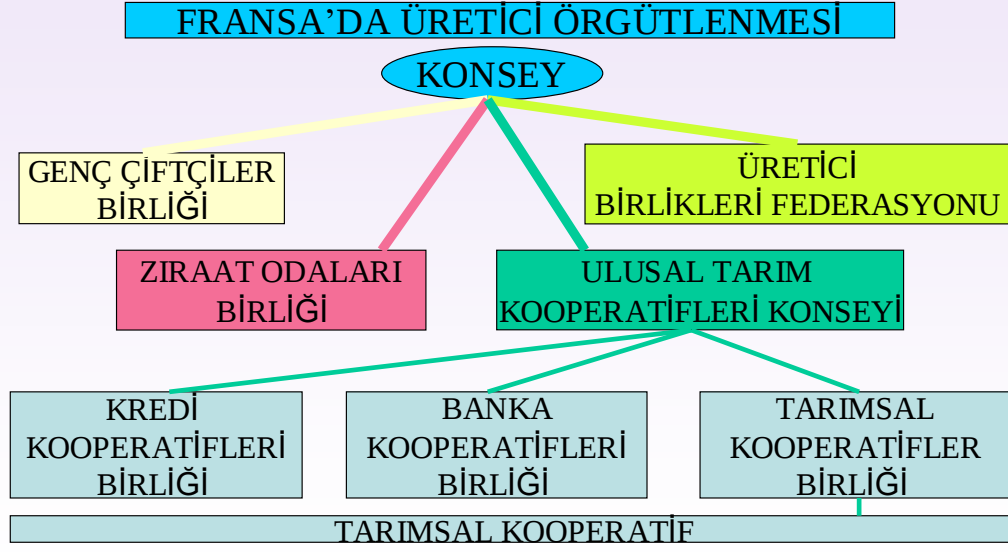
TARIM
KOOPERATİFLERİ KONSEYİ

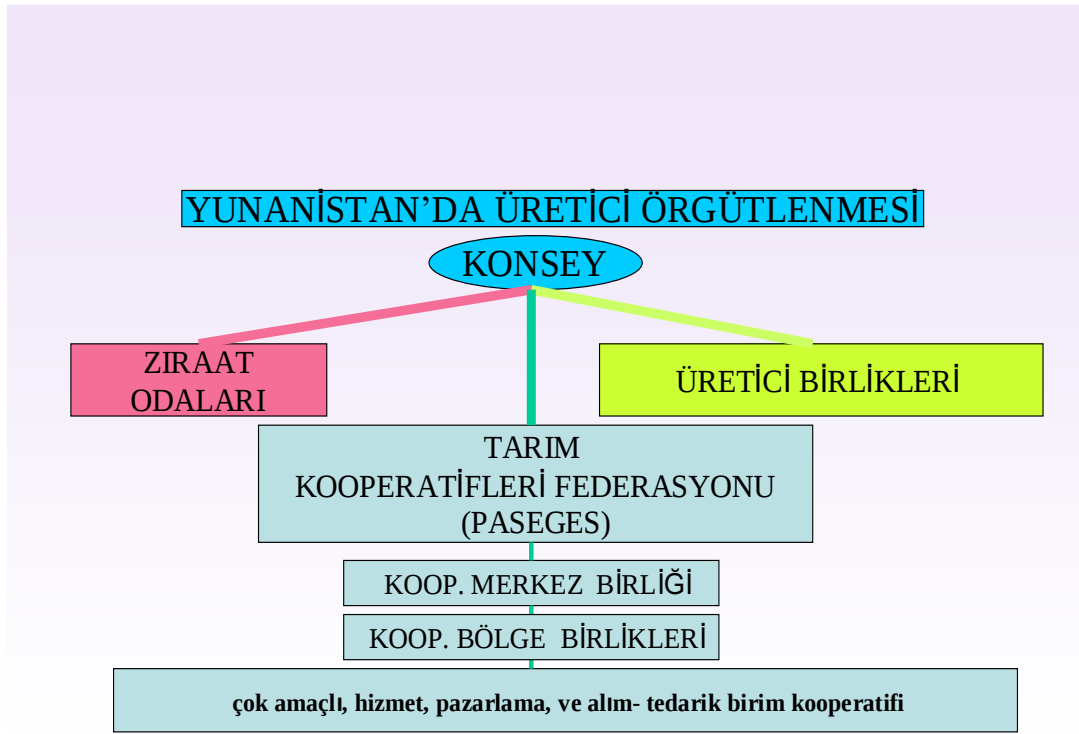
ÇİFTÇİ BİRLİĞİ

YEREL
ÇİFTÇİ
BİRLİK

İHTİSAS KOOP. BİRLİKLERİ

Standardizasyon, değerlendirme ve pazarlamaya kadar hizmet veren kooperatif

ALMANYA İLE TÜRK KOOPERATİFÇİLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Kooperatifçiliğin en gelişmiş olduğu AB ülkesi **ALMANYA** ile **TÜRK Kooperatifçiliğini karşılaştırdığımız da** ülkemiz kooperatifçiliğin temel sorunlarını da bir bakıma görmüş oluruz .

Türkiye:

- Örgütlenme Parçalı ve Tavan tabanı zorlamaktadır.
- Kırsal alanda Üretime Pazar arama yerine Devlet desteğine bağlı bir süreç yaşamaktadır.
- Ülkemizde Kooperatifçilik bankasının kurulması düşüncede kalmıştır
- Denetim önemli ölçüde devletindir. Buda üst örgütlerin kurumsallaşmasını engellemektedir.
- Eğitim devlete aittir, üst birliklerin ekonomik kapasiteleri yetersiz kalmıştır.
- Üretim planlaması bu güne kadar yapılmamıştır. Kuruluşuna Bakanlıkça izin verilmektedir.
- Kooperatifçilikte yeterli kurumsallaşma sağlanamamıştır.
- Kırsal kesim kooperatifçilik gelişimi ve bireyler bir araya gelerek örgütlenmeyi başaramamış, devlet ise bu konuda geride kalmıştır.

Almanya:

- Örgütlenme tabandan tavana
- Kooperatifçilik kırsal alanda tarım ürünlerinin üretiminin yanı sıra dünya pazarına hakimiyet sağlayan bir örgütlenme modelini oluşturmuştur.
- Kooperatifçilik bankacılığı geliştirilmiş, Sıkı bir denetim politikası oluşturulmuştur.
- Eğitim veren kuruluş haline gelmişlerdir, kooperatifçilik okulu bu alanda vazgeçilmez bir unsur olmuştur.
- Üyeleri ve mudileri bilinçli üreten ve tüketen bireyler olmuşlardır.
- Kooperatif kuruluş izinleri birliklerce verilmiş olması nedeniyle üretim planlaması yapılmaktadır.
- Devlet ekonomik bir kuruluş olarak kooperatifçiliği benimsemiştir.
- Hareket başlatan kırsal kesim üreticisini tetikleyen ve yürütmeye ortam hazırlayan devlettir.

AB ÜLKELERİ İLE TÜRK KOOPERATİFÇİLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

AB Ülkeleri ile Ülkemiz Kooperatifçiliğinin Karşılaştırılması:

Türkiye’de : Kuruluş ve Tescil Bakımından: 1163 sayılı Kanunun 3. maddesi gereğince kooperatiflerin Kuruluşlarına Bakanlığımızca izin verilmekte olup, Ticaret Sicil Memurluğuna tescil ve ilan ile tüzel kişilik kazanılmaktadır. Kuruluş işlemlerinde Noter tasdiki gerekmektedir.

AB Ülkelerinde; Avrupa Birliği Ülkelerinde birim kooperatif kuruluşlarına kendi ülkelerinde ticaret şirketlerine uygulanan yasalar çerçevesinde tescil edilmektedir.

Türkiye’de : Genel Kurul İşlemleri Bakımından: Kooperatiflerin genel kurulları her faaliyet yılı sonunda olmak üzere yapılmakta, Bu genel kurullara Bakanlık temsilcisi olarak Bakanlık personeli katılmakta ve genel kurullar Noter onaylı şekilde tescil ve ilan edilmektedir.

AB Ülkelerinde; Kooperatif genel kurullarına üst birlikler izin vermekte ve temsilci bulundurmaktadır.

Türkiye’de : Denetim Açısından: Kooperatiflerin kendi oto kontrol denetim sistemleri olmakla birlikte Merkez Birliklerince denetlenebilmekle birlikte Bakanlığımızca da denetlenmektedirler. Merkez Birliklerinin buna yönelik alt yapıları yeterli değildir.

AB Ülkelerinde; Kooperatifler bağımsız denetim Birliklerince denetlenmektedirler.

Türkiye’de: Finansman ve Gelirleri Yönünden: Kooperatiflerin Gelirleri Kuruluş aşamasındaki ortaklık payları ve daha sonraki aşamada kooperatiflerin yaptığı girdi temini ve ürün pazarlama hizmetlerinden elde ettiği gelirlerdir.

Kooperatiflerin finansman ihtiyaçlarına yönelik bir Bankacılık sistemi mevcut değildir.

AB Ülkelerinde; Kooperatiflerin hisselerle bölünmüş sermayeleri mevcuttur. Finansman ihtiyaçlarına yönelik bankacılık sistemi mevcuttur.

Türkiye’de: Eğitim ve Ar-Ge Bakımından

Kooperatifçilik eğitimi Bakanlıkça yapılmaktadır. İlgili Kanununun 94. maddesinde tanıtım ve eğitim fonu yer almaktadır. Ayrıca 75. maddede de Kooperatif üst kuruluşlarının denetim ve eğitim yapması konusunda hüküm bulunmaktadır. Ar-ge çalışmalarına yönelik yeterli finansmanları yoktur.

AB Ülkelerinde; Kooperatif üst örgütleri gerekli eğitim ve Ar-ge çalışmalarını yapmakta olup, buna yönelik finansman ihtiyaçları da kendi öz kaynakları dışında bankacılık sistemleri ile de proje kapsamında desteklenmektedir

Avrupa Birliğinde Tarım Kooperatiflerinin Ürettiği Ürünlerdeki Pazar Payları

	PAZAR PAYLARI (%)					
	SÜT	TAHİL	ET	MEYVE SEBZE	DİĞER	GİRDİ
ÜLKELER						
Avusturya	94	65	20		Ş.Pan100	
Belçika	50		20	70		40
Danimarka	95		162	Meyve:40		Yem:87 Gübre:64 B.unu:99
Almanya	70		30		Şarap:40	50
Yunanistan	20	49			Şarap: 50 Pamuk:20 Zyağı:60	
Finlandiya	96		69		Yumurta:50	41

					Ormanlık:33 Hay.İslahı:33	
Fransa	49	74	34		Şeker:28 Suni toh:98 Tütün:100	Yem:45
İrlanda	97	65	70		Hay.İslahı:100 Toptancılık:64	Yem:65
İtalya	38	17	27	Meyve:41 Sebze:13	Şeker:7 Tütün: 30 Zeytinyağı: 11 Şarap:55	
Hollanda	82	100	35	Şeker:82 Çiçek:95		54
Portekiz	82			45	Şarap:49	Kredi:66
İspanya		35		Meyve:15 Sebze:45	Şarap:70 Z.yağı:75	70
İsveç	95				Ormanlık:60 Yumurta:20	40
Birleşik Krallık	55	25	35	Meyve:40 Sebze:25	Yumurta:15 Balık:30	Gübre:30

Yapılan bir araştırmada Türkiye de pazarlanabilen süt içinde kooperatiflerin payı yüzde 3-4 civarında olması aradaki farkın ne kadar fazla olduğunu göstermektedir

ÜLKEMİZDEKİ TARIMSAL AMAÇLI KOOPERATİFLER VE ÜST KURULUŞLARININ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Dünya da kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarımdan sağlayan çiftçilerin meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle rasyonel bir şekilde ve ekonomik olarak karşılamak ve temin amacıyla gönüllülük esasına dayalı olarak kurulan kooperatif organizasyonları, sürdürülebilir kırsal kalkınmanın önemli bir ayağını oluşturmaktadır.

Günümüzde ülkemiz kooperatifleşme olarak çiftçi örgütlenmesinde istenilen seviyelere de gelememiştir. Bu durumu etkileyen faktörler; Çiftçilerde yeterli bilinçlenme oluşmamış olması, geleneksel ve sosyal etkenler, kooperatifleşmede kötü örnekler şekliyle sıralıyabiliriz.

Kooperatifleşme bilinci, yani gerçek anlamda kooperatifçilik ülkenin batısından doğuya doğru gidildikçe amacından uzaklaşmakta ve azalmaktadır. Kooperatifleşme **Devletçe sağlanan proje, teşvik, hibe ve kredi desteklerinden yararlanmak yada Devlet tarafından yapılarak işletilmekte olan veya devletin tasarrufu altında bulunan tesis veya üretim alanlarının işletme hakkını devralmak, kiralamak, gerektiğinde satın almak** maksadıyla olmaktadır. Bu durumda kooperatifleşme mantığı ile uyum göstermemektedir.

Devletin proje, teşvik, hibe ve kredi destekleri nin azaldığı yada hiç verilmediği yıllarda kooperatif kuruluşlarında önemli ölçüde azalma görülmesi de bunun en önemli göstergesidir.

Faal olan tarımsal amaçlı kooperatiflerinin de en önemli sorunları ise; mevzuat, denetim, eğitim, üst örgütlenme, finansman, pazarlama ve kooperatifler arası işbirliği şeklinde özetlenebilir.

ÜLKEMİZDE TARIMSAL AMAÇLI KOOPERATİFLERİN SORUNLARI :

1-Tarımsal Kooperatiflerin halen üç farklı kanunla ve 2 Bakanlık tarafından kurulması, kooperatif ilkelerinin uygulanmasında, kaynakların kullanımında ve hizmetlerin etkin bir şekilde götürülmesinde aksaklıklara yol açmaktadır.

2-Kırsal alandaki çiftçilerin örgütlenme konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarından kooperatif bilincinin gelişmemesi, kooperatifçiliğin yaygınlaşmaması ve dolayısıyla kurulan kooperatiflere katılım yeterli düzeyde olmadığından, faaliyetlerini sürdürememekte ve başarı oranları düşük olmaktadır.

3-Mevcut tarımsal kooperatiflerin ortak sayılarının düşük ve mali yönünden zayıf olmaları tarımsal üretim girdilerinin ucuza temin edilememesi ve pazara yönelik yapılan üretimin miktarı ve kalitesinin düşük olmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla , kooperatifler etkin hizmet verememekte , ürünlerinin pazar payları çok düşük olmakta, piyasa ile rekabet edememekte ve düşük pazar etkinliğine sahip olmaktadırlar.

4-Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından belirlenen bölgelerde konu bazında kurulan kooperatif birliklerinin ve ülke düzeyinde kurulan Merkez Birliklerine katılımın yeterli düzeyde olmadığından ve finansman yönünden zayıf olmalarından etkin ve sürdürülebilir olamamaktadırlar.

5-Kooperatifler kanununa göre en az 7 kişinin bir araya gelmesi ile kooperatif kurulabildiğinden aynı yerde aynı amaçlı birden fazla kooperatif kurulabilmektedir. Sonuç olarak çok sayıda zayıf kooperatif yapısı ortaya çıkmaktadır. **Almanya da 5.600 birim kooperatif in yaklaşık 19.5 milyon ortağı bulunurken Türkiye de yaklaşık 12.000 kooperatifin 4 milyon ortağı olması aradaki farkı ortaya koymaktadır.**

6-Bakanlığın denetiminin yanında, kooperatifler kendi denetimlerini yapma yetkileri vardır. Kooperatifler henüz güçlü üst kuruluşlarını teşkil edemedikleri için kendi kendilerine denetim sisteminin sağlıklı bir şekilde yapamamaktadır.

7-Tarımsal Kooperatiflerin ekonomik bakımdan güçlü bir yapıya kavuşmaması ve üretimlerinin sürdürülebilir olamamasından dolayı sürekli mali desteğe ihtiyaçları bulunmaktadır.

8-Ülkemiz şartları göz önüne alındığında farklı tarımsal hizmet alma adına bir çiftçi/üreticinin birden fazla kooperatife ortak olma zorunluluğu bulunmaktadır.

9-Tarımsal amaçlı kooperatiflerin çalışma bölgelerinin kırsal alan tanımına giren bir veya birkaç yerleşim birimini (köy, belde ve ilçe merkezi) kapsamı nedeniyle , kooperatif ölçeği tarımsal ve ekonomik yönden rantabl olmamaktadır.

10-Tarımsal Kooperatiflerin üretimlerinde izlenebilirliğin sağlanması, gıda hijyeni, çevre ve insan sağlığı gibi konularda önlemlerin alınması için gerekli teknik bilgi ve mali destekten yoksundurlar. Bu da; kooperatif işletmelerinin çevre kirliliği açısından tehdit oluşturmalarına neden olmaktadır.

11-Tarımsal amaçlı kooperatifler ve Üst Kuruluşları güçlü bir veri tabanına ve bilgi bankasına sahip olmadıklarından, kooperatifler arası iş birliği, bilgi alışverişi ve Pazar araştırması yeterli düzeyde değildir. Bu da kooperatiflerin piyasaya hakim olamamaları ve başarı oranlarının düşük olmasına neden olmaktadır.

12-Tarımsal kalkınma birim kooperatifi; Orkoop, Köykoop, Haykoop, Tarımkoop, Çaykoop un bölge ve merkez birliklerinin birim kooperatifini oluşturduğundan üst örgütlenme tam sağlıklı olmamaktadır.

TARIMSAL AMAÇLI KOOPERATİFLERE AİT ÇÖZÜM ÖNERİLERİ:

1-Tarımsal amaçlı kooperatiflerin tek bir kanun altında toplanarak kooperatifler arasında entegrasyon gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

2-Kooperatif birlik ve merkez birliklerinin de ortaklarının eğitimi ve denetiminde etkin görev almaları için gerekli imkanlar sağlanmalıdır.

3-Tarımsal Kooperatiflerin etkin ve başarılı olabilmeleri açısından, yöneticilerinin üst örgütlenme, ortak-kooperatif ilişkisi, pazarlama, gıda güvenliği, çevre, kooperatif işletmesi konusunda bilgilerle donatılması gerekmektedir.

4-Tarımsal kooperatiflerin ürünlerinin pazarlanmasında kooperatif birlikleri etkin rol oynamalıdır. Birim kooperatif ortaklarının pazar isteklerine yönelik sözleşmeli üretim yapmaları sağlanmalıdır.

5-Bakanlıkça tarımsal kooperatiflerin daha büyük ölçekte kurulması yönünde kanunda düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

6-Birim kooperatiflerin ticaret sicildeki tescil mecburiyeti kaldırılmalıdır. Tescil üst birliklerce yapıldığından birim kooperatifler, üst örgütlere mecburen ortaklığı sağlandığından her yıl birim kooperatiflerce ticaret odalarına ödenen tescil ücreti ortadan kalkacaktır. Ayrıca birim kooperatifler ticaretini üst örgütler vasıtasıyla yaptığından, üst örgütlerin ayakta kalmaları için gerekli kaynaklarda otomatikman sağlanacaktır.

7-Bakanlıkça kooperatiflere sağlanan kredilerde başarılı ve büyük ölçekli kooperatifler kıstası göz önünde bulundurulmalı. Daha sonra üretime fazla bir katkısı olmadığı ve bir çok problemleri yanında getiren şu an uygulama da olan kooperatif bazında ucuz kredi desteği uygulamadan kaldırılmalı yerine Avrupa ve Dünyada uygulanan sistemler tartışılmalıdır.

8-Yeterli ve uygun teminat sağlayamayan kooperatifler için bir kredi garanti sistemi tesis edilmelidir. AB ve bazı ülke örneklerinde kırsal krediler için kamu fonlarıyla kurulmuş kredi garanti sistemlerine rastlanılmaktadır.

9-Avrupa da olduğu gibi Kooperatiflerin sağlıklı denetimi için Denetim Birlikleri kurulmalıdır.

10-İhtisas kooperatifleri yerine, çok amaçlı kooperatif yapılanması olmalıdır.

KIRSAL KALKINMA RAPORU

KIRSAL KALKINMA RAPORU

ÖNSÖZ

“Kırsal Kalkınma” Son 15-20 yılda kavramı sıkça gündeme gelmektedir. Dünyada, tüm insanların mutlu ve refah içinde yaşadığı bir ortam dileği ve stratejisi ile kırsal alanlarda yaşayanlara yönelik kalkınma arayışları hızlanmıştır. Artık, dünyanın herhangi bir noktasındaki kırsal alanın sorunu, sadece sorunu yaşayanların karşı karşıya kalma durumunda olduğu bir yaşam şartı olmaktan çıkmıştır. Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, Avrupa Birliği, Gönüllü Kuruluşlar ve Hükümetler kırsal kalkınma olgusuna daha fazla kaynak, bilgi ve zaman ayırma durumuna gelmişlerdir. Ülkemizde de kırsal alanın kalkındırılması ve güçlendirilmesi konusunda ciddi yatırımlar yapılmıştır ve halende yapılmaya devam edilmektedir. Fakat bu yatırımların ve kaynakların daha verimli kullanılması yolunda mevcut birikimlerimiz doğrultusunda bir hedef ve yol belirlemeye çalışmak gereklidir. Ortaya konulan bu raporun ve ülkemizdeki kırsal kalkınma yatırımlarının, kırsalda yaşayan insanlarımıza faydalı olması en büyük temennimizdir.

KIRSAL KALKINMANIN AMACI VE POLİTİKASI

Kırsal Kalkınmada temel amaç; kırsal alanların varlığının devam ettirilmesi, kır kent arasındaki farklılıkların azaltılması, mevcut potansiyelin çevreye duyarlı bir biçimde geliştirilmesi, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerin katılım ve katkılarının artırılması, kentli kesime göre ekonomik ve sosyal imkanları kısıtlı olan ve esas olarak gelirinin büyük kısmını tarımdan ve tarıma dayalı faaliyetlerden sağlayan kırsal toplumun yaşam standardının iyileştirilmesi için entegre sürdürülebilir bir kırsal yaşamın sağlanmasıdır.

Kırsal kalkınma politikası temel olarak; kent-kır arasındaki ekonomik gelişmişlik farklarının azaltılmasını, kıra ait sosyo-kültürel özelliklerin korunmasını, kırsal nüfusu yerinde kalkındırmayı, bir başka ifadeyle göç ve işsizlik gibi temel sorunları yerinde çözmeyi amaçlayan kalkınma çabalarını çok disiplinli bir yaklaşımla ele alan bir politikadır.

KIRSAL ALAN

Kırsal Alan Tanımı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından üretilen kırsal alan istatistikleri incelendiğinde iki farklı tanımın kullanıldığı görülmektedir. Birinci tanım için temel kıstas yerleşim yerlerinin idari statüsüdür. Buna göre, il ve ilçe merkezleri dışında kalan tüm yerleşimler (beldeler dâhil) köy kabul edilmiştir. İkinci

tanım için temel kıstas nüfus eşiğidir. Buna göre nüfusu 20 binden düşük tüm yerleşim yerleri kırsal yerleşim yeri olarak kabul edilmiştir.

Kırsal alan göstergelerin Ülkemiz açısından önemi ve ortaya konmasında 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve

Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” sonrasında “kırsal alan” tanımına göre toplanan istatistikler konusundaki belirsizlikler artmıştır.

Kırsal alan istatistiklerinin üretilmesi konusundaki belirsizliklerin yanı sıra, kırsal kalkınma göstergelerinin tam olarak yer aldığı bir veri tabanının olmaması kırsalla ilgili mevcut durumun değerlendirilmesini güçleştirmektedir. Bu nedenle ülkemizde kırsal kalkınma politikaları kapsamında yaşanan sorunlardan bir tanesi veri temini sorunudur. 2013 yılından itibaren 6360 sayılı Kanun ile 30 ilde tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülen köylerle ilgili veriler derlenemediğinden, kırsal istatistiklerin üretilmesinde zorluklar yaşanmaktadır. Belirtilen tarihten sonra kır-kent bazlı istatistikler üretilmemekte, köy-şehir bazında üretilen istatistikler ise sadece 51 ili kapsamaktadır.

Kırsal alan nüfus ve demografik yapı, üretim ve istihdam yapısı, doğal çevre ve kültürel yaşam biçimine göre de tanımlanmaktadır. Nitekim kırsal alanın belirleyici özellikleri;

- * Üretim metotları ile insan ilişkileri arasındaki yoğunluk,
- * İhtiyaca bağlı ilişkiler ve dayanışma üzerine kurulu toplumsal ilişkiler,
- * Küçük ölçekli yaşam ve üretim alanları,
- * Kentsel merkezlere uzaklık,
- * Nüfus yoğunluğunun düşüklüğü,
- * Tarımsal üretimin (bitkisel üretim ve hayvancılık) ana geçim kaynağı olması,
- * Üretime dayalı işbölümünün ve uzmanlaşmanın gelişmemiş olması,
- * Köy temelli bir yerleşimin ve kültürün varlığı gibi unsurlar üzerinden açıklanmaya çalışılmaktadır.

Günümüzde kırsal alan tanımının tek bir faktöre göre şekillendirmek yeterli olmamaktadır.

KIRSAL KALKINMA FAALİYETLERİ VE İLGİLİ DOKÜMANLARI

Ülkemizde kırsal kalkınma konusunda belirleyici olan belgeler; ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından işbirliği içerisinde hazırlanmaktadır. Bu amaçla; kırsal kalkınmaya yönelik uygulamalar Ulusal Kırsal Kalkınma Strateji Belgesi (2021-2023)

(UKKS) ve Kırsal Kalkınma Eylem Planı (KKEP) belgeleri çerçevesinde yürütülmektedir. Kırsal politikanın stratejik çerçevesini oluşturan gelişme eksenleri ile öncelikler ve tedbirler UKKS belgesinde, belirlenen çerçeve kapsamında yürütülecek faaliyetler ise KKEP belgesinde ele alınmıştır. Bu belgelerde de ifade edildiği üzere, ülkemizdeki kırsal kalkınma uygulamaları yapısal olarak iki farklı kategoriye ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi kırsal kalkınma destekleri iken, ikincisi kırsal hizmet sunumudur.

KIRSAL KALKINMA DESTEKLERİ

Türkiye'deki kırsal kalkınma faaliyetleri aşağıdaki kaynaklardan desteklenmektedir:

- Merkezi yönetim bütçesi, (KKYDP, Uzman Eller Projesi, Genç Çiftçi Projesi v.b.)
- Mahalli idarelerin kurumsal bütçeleri, (Büyükşehir Belediyelerinin Kırsal Kalkınma Birimleri)
- AB hibe fonları, (IPARD Programı)
- Üye olunan uluslararası kuruluşların fon ve/veya kredileri, (IFAD, FAO v.b.)
- Özel sektör yatırımları
- Sivil toplum kuruluşları tarafından finanse edilmektedir.

TÜRKİYE'DE UYGULANAN PROGRAMLAR

Türkiye Kırsal Kalkınma Ve Destekleme Kurumu (TKDK) Tarafından Sağlanan IPARD Destekleri

Türkiye'de kırsal kesimin profili incelendiğinde; ülkemiz yaklaşık 21 milyon büyüklüğünde bir kırsal nüfusa; 2,5 ila 3 milyon arasında değişen tarımsal işletmeye; 5 ila 5,5 milyon nüfus arasında değişen tarımsal istihdama ve 36 binden fazla köy yerleşimine (beldeler dâhil) sahiptir. Ülkemizde kırsal nüfus yalnızca kentsel nüfusa kıyasla göreceli olarak değil, mutlak olarak da azalmaktadır. Dünya Bankası tahminlerine göre 2000-2016 döneminde kırsal nüfus yaklaşık 1,5 milyon kişi azalarak 20,8 milyona gerilemiştir

- Türkiye Kırsal Kalkınma ve Destekleme Kurumu (TKDK) , Tarım ve Orman Bakanlığı'nın İlgili Kuruluşu olup; Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) kırsal kalkınma IPARD fonlarını kullanmaktadır. (IPARD- Instrument for Pre-Accession Assistance Rural Development) . IPARD'ın hibe bütçesinin; %75'i AB, %25'i Türkiye tarafından karşılanmaktadır. TKDK, 2011'de AB tarafından akredite edildi ve hibeleri kullanılmaya başladı. •TKDK'nın, Merkez teşkilatı ve 42 ilde koordinatörlüğü bulunmaktadır.

IPARD Programının Uygulandığı İller;

Afyon, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ankara, Ardahan, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, ,Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Karaman, Kars, Kastamonu, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Muş, Nevşehir, Ordu, Samsun, Şanlıurfa, Sivas, Tokat, Trabzon, Uşak, Van, Yozgat.

DESTEKLENEN SEKTÖRLER HİBE VE LİMİTLER

101 TEDBİRİ (Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar) 1. Süt Üreten İşletmeler 2. Besi işletmeleri 3. Beyaz Et Üreten İşletmeler 4. Yumurta Üreten İşletmeler (%40-%70 ARASI HİBE)

103 TEDBİRİ (Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar) 5. Süt İşleyen İşletmelere Ve Süt Toplama Merkezi 6. Kırmızı Et kesimhanesi, et parçalama ve işleme tesisi 7. Kanatlı Et kesimhanesi, et parçalama ve işleme tesisi 8. Meyve ve Sebze için soğuk hava deposu ve paketlenme 9. Su Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması (%40-%50 ARASI HİBE)

302 TEDBİRİ (Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme) 10. Süs bitkileri, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler, Mantar, Fide Ve Fidan, Çiçek Soğanı 11. Arıcılık ve Arı Ürünleri 12. Zanaatkarlık ve Katma Değerli Ürün İşletmeleri 13. Kırsal Turizm ve Rekreasyon Faaliyetleri 14. Su Ürünleri Yetiştiriciliği 15. Makine Parkları 16. Yenilenebilir Enerji Yatırımları (%55-%65 HİBE)

Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2021-2023) Belgesi: 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 15. maddesi çerçevesinde, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ile 27 Ekim 2020 tarih ve 31287 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2020/14 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'ne istinaden hazırlanarak yayınlanmıştır.

TKDK tarafından LEADER Yaklaşımı (yerel katılım ve ortaklığı teşvik eden yaklaşım) ile Yerel Eylem Gruplarına yönelik Yerel Kalkınma Stratejileri (YKS) hazırlanmıştır. LEADER Yaklaşımını yaygınlaştırmak amacıyla, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çankırı, Elazığ, Erzincan, Giresun, Hatay, Isparta, Karaman, Kütahya, Mardin, Muş, Uşak ve Yozgat illerinde ""Yeni Yerel Eylem Gruplarına Yönelik Farkındalık Oluşturma, Kapasite Geliştirme ve Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) Hazırlanması İçin Teknik Destek Projesi"" uygulanmaya başlanmıştır.

KIRSAL KALKINMA YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ PROGRAMI (KKYDP)

Ulusal bütçe kaynaklarıyla kırsal alanda yürütülen destekleme programlarından biri de Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programıdır (KKYDP). Bu program, TOB tarafından Ulusal Tarım Stratejisi Belgesi kapsamında 2006 yılında başlatılmıştır. Programın başlangıcı kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak için, bireysel ve grup başvuruları şeklinde gerçek ve tüzel kişilerin ekonomik faaliyete yönelik yatırımları ile kuruluşların mevcut altyapı tesislerinin

rehabilitasyonuna yönelik yatırımları teşvik etme ve destekleme amacı taşımaktadır. Söz konusu dönemdeki adıyla Tarım Reformu Uygulama Projesi (ARIP) alt bileşenlerinden biri olan "Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı" mevcut KKYDP programının ilk nüvesini oluşturmaktadır. Söz konusu program 2005 yılında başlamış ve 16 pilot ilde (Adıyaman, Ardahan, Artvin, Batman, Bolu, Burdur, Çanakkale, Denizli, Gümüşhane, Hatay, Karaman, Konya, Malatya, Niğde, Rize, Tokat) uygulanmıştır.

Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programının İkraz Antlaşması süresinin 2008 yılında bitmesi üzerine program bugünkü halini almıştır. KKYDP, kırsal kesimde sivil toplum, özel sektör ve çiftçi örgütleri itibarıyla potansiyel yararlanıcıların belirlenmiş bulunan uygun yatırım konularındaki proje tekliflerine belirli oranlarda eş finansmana dayalı hibe desteği sunmaktadır. KKYDP'nin uygulama, izleme ve değerlendirme süreçlerinin

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım politikasının bir parçası olarak uygulanmakta olan IPARD programlarının kural ve ilkelerine süreç içerisinde oldukça yakınsadığı söylenebilir. Nitekim KKYDP irdelendiğinde söz konusu programlar arasında zımnen de olsa amaç ve hedef birliğinin olduğu görülmektedir.

Bunlar;

- Doğal kaynaklar ve çevrenin korunmasını dikkate alarak kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi,
- Tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi entegrasyonunun sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi,
- Tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesi,
- Geriye dönük izlenebilirliğin sağlanması,
- Gıda güvenilirliğinin güçlendirilmesi,
- Kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması,
- Kırsal ekonomik altyapının güçlendirilmesi,
- Tarımsal faaliyetler için geliştirilen yeni teknolojilerin üreticiler tarafından kullanımının yaygınlaştırılması,
- Yürütülmekte olan kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliklerinin artırılması,
- Kırsal toplumda yerel kalkınma kapasitesinin oluşturulmasına katkı sağlanması için yeni teknoloji içeren yatırımların desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Yürütülmekte olan kırsal kalkınma faaliyetlerinin etkinliklerinin artırılması. KKYDP kapsamında sağlanan hibe destekleri için uygun proje konuları aşağıdaki gibidir;

Ekonomik yatırımlar

a) Bitkisel ve hayvansal ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması

b) Yenilenebilir enerji kaynakları kullanan seraların yapımı

- c) Çelik silo ve soğuk hava deposu temini
- d) Hayvansal orjinli gübre işleme, paketleme ve depolaması
- e) Tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar 2. Kırsal ekonomik altyapı yatırımları
- f) El sanatları
- g) Bilişim sistemi yatırımları
- h) Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesi

Makine Ekipman Destekleri

Makine Ekipman Destekleri 2006-2014 yılları arasında uygulanmıştır. Ancak 2021 yılında Kırsal Ekonomik Alt yapı başlığı altında tekrar gündeme gelmiş olup; 72 adet farklı makine ekipmana destek verilmiştir.

Basınçlı Sulama Sistemleri

Aşağıdaki sulama proje konuları için % 50 hibe desteği verilmektedir.

- a) Tarla içi damla sulama sistemi kurulması,
- b) Tarla içi yağmurlama sulama sistemi kurulması,
- ç) Tarla içi yüzey altı damla sulama sistemi kurulması,
- c) Tarla içi mikro yağmurlama sulama sistemi kurulması,
- d) Lineer veya Center Pivot sulama sistemi kurulması,
- e) Tamburlu sulama sistemi kurulması,
- f) Güneş enerjili sulama sistemi kurulması.

Kırsal Alanda Uzman Eller Projesi

Kırsal Alanda Uzman Eller Projesi 2019'da İzmir, Düzce, Mardin ve Amasya'da pilot olarak uygulanmaya başlanmıştır. Projenin 2022-2024 yıllarında 81 ilde uygulanmasına karar verilmiş olup; proje başına 100 bin liraya kadar hibe ödemesi yapılmıştır. Bu proje kapsamında 1051 proje gerçekleştirilmiş ve toplam 108,6 milyon lira hibe sağlanmıştır.

KIRSAL KALKINMA DESTEK MİKTARLARI

KKYDP çerçevesinde 2006'dan beri 81 ilde yüzde 50 hibe desteği uygulamasına devam edilmektedir. Bu yılın Ekim 2022 ayı itibarıyla tamamlanan 16 bin proje için güncel fiyatlarla 10,4 milyar lira ve makine-ekipman için 4,5 milyar lira olmak üzere toplam 14,9 milyar lira hibe desteği ödenmiş ve 117 bin kişilik istihdam sağlanmıştır.

Ayrıca 2022 yılında üreticilerin ihtiyacı olan 75 farklı kalemde 19 bin 700 makine-ekipman alımı için 350 milyon lira hibe desteği verildi.

IPARD Programı kapsamında 2011'den Ekim 2022 ye 21 bin 592 projeye toplam 8,8 milyar lira hibe ödenerek, 16,4 milyar liralık yatırım gerçekleştirildi. Bu sayede 87 bin kişiye iş imkanı sağlanmıştır.

KIRSAL KALKINMA HEDEFLERİ

Kırsal kalkınma programları ile kırsal alanlarda genel anlamda aşağıdaki hedefler gerçekleştirilmek istenmektedir.

- * Bitkisel ve hayvansal üretimin artırılması
- * Tarımsal üretim altyapısının modernizasyonu
- * Tarımsal faaliyetler için geliştirilen yeni teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması
- * Tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi entegrasyonunun sağlanması
- * Tarım ve tarım dışı istihdamın artırılması
- * Kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi
- * Kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması
- * Tarımsal sürdürülebilirlik için küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi
- * Tarımsal pazarlama altyapısının iyileştirilmesi
- * İklim değişikliğine duyarlı faaliyetlerin uygulanması
- * Gıda güvenliğinin güçlendirilmesi
- * Kırsal altyapının iyileştirilmesi, sağlıklı ve yaşanabilir bir çevrenin oluşturulması
- * Kırsal göçün azaltılması

KIRSAL KALKINMA PROGRAMLARINDA YAŞANAN SORUNLAR:

• Tarımsal kaynakları yetersiz olan, sürdürülebilir yeter gelir sağlayamayan ve dolayısıyla göç sonucu insan potansiyelinin azaldığı kırsal alanlarda insanların tutulmasına/tarıma geri kazandırılmasına yönelik yeterli özel desteklerin kurgulanması ve uygulanması önem arz etmektedir. AB’de de verilen özel destekler, bu bölgelerde yapılan üretimlerin artırılması yanında kırsal alanlara sahip çıkılması ve doğal kaynakların ve çevrenin korunması açılarından çok hayati öneme sahiptir.

• **Kırsalda yaşayan özellikle gençlerin en önemli endişelerinden biri sosyal güvencelerinin olmaması ise diğeri de çocuklarının geleceğidir. Dolayısıyla kırsalda yaşayanlara sağlanacak sosyal sigorta primi desteği ve**

çocuklarının eğitimleri sırasında burs ve yurtlardan öncelikli yararlanma imkânı, kırsalda kalmayı ve tarımsal faaliyete devam etmeyi tetikleyecektir.

- IPARD ile KKYDP arasında tamamlayıcılık ilişkisinin kurulması, sağlanan kırsal kalkınma projeleri desteklerinin ve hibelerinin etkinliğini ve yararlılığını artıracaktır. Son yıllardaki uygulamalarda her iki programdan faydalanan illere diğer illerde eklenmelidir.

- Kırsal kalkınma yatırım desteklerini sağlayan kurumlar (Büyükşehir Belediyeleri, KKYDP, TKDK, BKİ, KA) arasında koordinasyonun ve aynı içerik ve amaca yönelik proje çağrılarında benzer şartların sağlanması, kaynak israfının önüne geçecek ve projelerin kırsal kalkınmaya katkı anlamında etkinliklerini artıracaktır.

- Tarımsal ürün depolama, işleme ve paketleme yatırımlarına kırsal kalkınma desteklerinin sağlanmasında yatırım yapılan bölgenin üretim kapasitelerinin daha iyi dikkate alınması gerekmektedir. Aksi halde çok büyük kapasiteyle yapılan yatırımlar atıl kalmaktadır.

- KKYDP desteklerinde KDV ve diğer vergilerin muafiyetlerinin aynen TKDK projelerindeki gibi olması gerekmektedir. Muafiyetin olmaması, verilen desteğin geri alınarak ikinci bir bürokrasi oluşturmaktadır ki bunun önüne geçilmelidir.

KIRSAL KALKINMA DESTEKLERİNDEN BEKLENTİLER:

- Özel sektörün kırsal alanda yatırım eğiliminin artması ve buna yönelik desteklerin varlığı avantajlarından yararlanarak oluşan sinerjiyi kırsalın kalkınmasında çok iyi değerlendirmek ve etkin bir şekilde kullanmak gerekir.

- Kırsal kalkınma desteklerine temel olan kırsal alan tanımındaki belirsizliğin giderilmesi, kırsal kalkınma projelerine verilen desteklerin ve hibelerin etkinliğini artıracaktır.

- Özellikle 2006'dan sonra oluşan kırsal kalkınma proje (projeli çalışma) deneyimleri, kırsal kalkınma destek ve hibelerinden etkin bir şekilde yararlanmayı sağlayacağından bu deneyimlerden azami ölçüde yararlanılmalıdır.

- Özel sektörün kırsal alanda yatırım eğiliminin artması ve buna yönelik desteklerin varlığı avantajlarından yararlanarak oluşan sinerjiyi kırsalın kalkınmasında çok iyi değerlendirmek ve etkin bir şekilde kullanmak gerekir.

- Kırsal kalkınma desteklerinde kırsalda yaşayan gençlere, kadınlara ve üretici örgütlerine uygulanan pozitif ayrımcılık çeşitlendirilerek kırsal kalkınmanın lokomotifi olacak bu kesimlere yönelik destekler artırılmalıdır.

- Kırsal kalkınma projelerine başvuru süreçlerinde proje hazırlama kapasitelerinin düşüklüğü ve proje hazırlama maliyetlerinin finansmanındaki yetersizlik nedeniyle, proje hazırlama/başvuru süreçlerinin de hibe/destekleme kalemlerinde yer alması yararlı olacaktır.

- Kırsal kalkınma desteklerinde kırsalda yaşayan gençlere, kadınlara ve üretici örgütlerine uygulanan pozitif ayrımcılık çeşitlendirilerek kırsal kalkınmanın lokomotifi olacak bu kesimlere yönelik destekler artırılmalıdır.

- Projeye dayalı kırsal kalkınma hibe ve destek çağrılarında kırsaldaki alt sektörler arasında dağılımın adil olmasına özen gösterilmelidir.

- **Kırsal alanların gelişmiş bölge, gelişme potansiyeli olan bölge ve gelişme potansiyeli az olan bölge ve geri kalmış bölge şeklinde gelişmişlik düzeyine göre sınıflandırılması ve kırsal kalkınma desteklerinin bu sınıflandırmaya göre farklılaştırılması etkin ve yararlı olacaktır.**

- Kırsal kalkınma desteklerine temel olan kırsal alan tanımındaki belirsizliğin giderilmesi, kırsal kalkınma projelerine verilen desteklerin ve hibelerin etkinliğini artıracaktır.

- TKDK'nın halen 42 ildeki faaliyetlerinin tüm ülke geneline yaygınlaştırılması ve geri kalan 39 ilde de destekleme programından yararlanma imkânı sağlanmalıdır.

- Kırsal kalkınma yatırım desteklerini sağlayan kurumlar (Büyükşehir Belediyeleri, KKYDP, TKDK, KA) arasında koordinasyonun ve aynı içerik ve amaca yönelik proje çağrılarında benzer şartların sağlanması, kaynak israfının önüne geçecek ve projelerin kırsal kalkınmaya katkı anlamında etkinliklerini artıracaktır.

- Arazisi kıt olan ancak; yöresel ürünler, doğal güzellikler, geleneksel yaşam tarzları, kültürel varlıklar ve mikro klima gibi imkânlarla sahip bölgelerde katma değeri yüksek yöresel ürünlere dayalı kırsal/ekolojik turizmi geliştirmek, yeter ve sürdürülebilir gelir için bir zorunluluktur. Doğa, tarım ve kırsal turizme ilginin son yıllarda artması nedeniyle bu alandaki desteklere olan talebin yüksek olması, rekabetçi ortamda iyi projelerin üretilmesine imkân vermektedir. Dolayısıyla iyi uygulama örneği olabilecek bu projelerin desteklenmesi çok yararlı olacaktır.

- Yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik kırsal kalkınma desteklerinin varlığı hem kırsal kalkınmaya katkı sağlayacak hem de yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını artıracak ve yaygınlaştıracaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

- Kırsal alanların sorunların çözümüne yönelik plan ve programların geliştirilememesi,
- Kırsal Alandaki insanların görüş ve önceliklerinin dikkate alınmaması,
- Katılım ve örgütlenmenin sağlanamaması,
- Bölgesel özelliklerin göz ardı edilmesi,
- İzleme ve değerlendirme süreçlerinin ihmalı yukarıdan aşağıya yani merkezden yönetilme gibi sorunlar kırsal alandaki kalkınma uğraşlarında görülen başlıca eksiklikler,
- Bu sorunların saptanması ve kırsal kent arasındaki dengenin sağlanması özellikle AB ye uyum sürecinde Ülkemiz açısından önem taşımaktadır.
- Bu amaçla yapılacak çalışmaların çağdaş ülkeler düzeyinde ulaşması ve kırsal kalkınma faaliyetlerine ağırlık verilmesi,
- Çalışmaları katılımcı yaklaşımlarla yürütmesi ve yeni yapılanmalara gidilmesi önem arz etmektedir.

**ORMANCILIK POLİTİKALARI
RAPORU**

ORMANCILIK POLİTİKALARI

ÖNSÖZ

Ormanlar, iklim değişikliğinin azaltılması, karasal biyolojik çeşitliliğin büyük bir çoğunluğuna ev sahipliği yapması, toprak tahribatı ve su ekonomisini düzenlemeye karşı oynadığı rolün yanı sıra, odun ve odun dışı ürün ve hizmetlerle ulusal ekonomiye, özellikle kırsal toplulukların refahına doğrudan katkı sağlar. Bu önemli faydalarına rağmen ormanlar uzun süredir yok edilmekte veya tahrip edilmektedir. Birleşmiş Milletler bu gidişatı önlemek için yoğun çaba harcamaktadır. Bunun sonucu olarak ormansızlaşmanın hızı düşürülmüştür ancak umut edilen çizgiye gelinememiştir.

Rio sürecinden bu yana ormancılığı ilgilendiren yüzlerce karar alınmıştır. 2007 yılında "Yasal olmayan-Bağlayıcı Ormancılık Anlaşması" kabul edilmiş ve 2017 yılında otuz yıllık "Birleşmiş Milletler Ormancılık Strateji Planı" yürürlüğe girmiştir. Hemen hemen bütün bu süreçlerde yer alan ve çıkan kararları imzalayan ülkemiz, atılacak adımlarda bu belgeleri göz ardı edemez.

Ülkemizin yaklaşık %30'u ormanlarla kaplıdır. İklim değişikliği ve bozulan ekosistemin de etkisiyle artan orman yangınları ve böcek zararları, orman tahribatının önde gelen nedenlerindendir.

Ormanlarımızın çok parçalı ve yerleşim alanları ile iç içe olması, köy sayısının yarısından fazlasının orman içi ve kenarında yer alması olumsuz etkilere müsait ortam oluşturmaktadır. Ancak asıl sorun kamu yararı gözetilerek ormanlardan verilen izin ve irtifaklardır. Yanan ormanların veya başka nedenlerle tahrip edilen ormanların ağaçlandırma, rehabilitasyon veya restorasyon ile tekrar ormanlaştırılması mümkündür, buna karşılık izin irtifak benzeri uygulamalar arazi kullanım değişikliği anlamına gelmektedir ve ormansızlaşmanın temel sebeplerini oluştururlar.

Ana görevi ormanların korunması olan Orman Genel Müdürlüğü her geçen gün bu görevini ifa etmede zafiyet göstermekte, başlangıçtaki kurumsal gücünü süratle kaybetmektedir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Öncelikle dayanağını Anayasa ve Orman Kanunu'ndan alan ormancılık politikası dikkate alınmamış, özenle hazırlanan plan ve programlar raflara kaldırılmıştır. Sorun tamamen yönetseldir. Popülist politikalara teveccüh gösteren yönetimler, engel olarak gördükleri mevzuatı sulandırmakta veya dikkate almamaktadırlar. Bu keyfi uygulamalar personel politikasını da olumsuz yönde etkilemekte bunun sonucu olarak ormanlarımızın sürdürülebilir yönetimi her kesimde tartışılır hale gelmektedir.

Bu rapor ormanlarımızın sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi için gerekli olan tedbirleri ve bu tedbirlerin uygulanabilmesi için ormancılık kurumsal kapasitenin

arttırılmasına yönelik önerileri sunmaktadır. Bu kapsamda, bütüncül havza yönetimi çerçevesinde orman,kırsal kalkınma, doğa koruma ve milli parklar, iklim değişikliği, çölleşme ile mücadele, ağaçlandırma, erozyon, sel, çığ kontrolü konuları ve oluşacak yönetim modeli değerlendirilecektir.

ARKA PLAN:

Ülkemizde ormanlarımızın korunması, geliştirilmesi ve işletilmesi Anayasa ile güvence altına alınmıştır. Anayasanın 169. maddesi ormanların korunmasını, 170. maddesi orman köylülerinin kalkınmasını düzenlemiştir. 169. madde; "Tüm ormanların gözetimi devlete aittir. Yanan orman alanlarında yenisi yetiştirilir. Devlet ormanları devletçe işletilir. Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu edilemez. Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyete izin verilemez. Ormanları tahrip edecek siyasi propaganda yapılamaz ve münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz." Son derece iyi bir çerçeve ile anayasal korumaya alınan ormanlarımız üstün kamu yararı ve zorunluluk dışında izne konu edilemez.

Ancak 6831 sayılı orman yasasının 16, 17, 18. maddelerine zaman içerisinde yapılan eklemelerle kamu yararı ve zorunluluk ilkesi istismar edilerek, atık depolarına varıncaya kadar çok geniş bir yelpazede orman alanları en kolay izin verilebilen yerler haline gelmiştir. Bu durum büyük tahribatlara yol açmış ve açmaya da devam etmektedir. 170.madde; "Ormanlar içerisinde ve bitişğinde bulunan orman köylüsünün kalkındırılmasında ve ormanların korunması ve işletilmesinde köylü-devlet iş birliği yapar.

31.12.1981 tarihinden önce orman vasfını yitiren alanlar (2B), tarım ve hayvancılık amaçlı olarak devlet eliyle imar ve ihya edilerek, bu yerlere orman içi ve bitişindeki köyler halkı (2A) yerleştirilir. Nakledilen köylere ait araziler derhal ağaçlandırılır." hükmüne rağmen ormandan çıkarılan alanlar ranta kurban edilmiştir. Bu alanlara kalkındırma amaçlı olarak yerleştirilen orman köyü ve köylüsü neredeyse yoktur.

3234 sayılı yasa ile kurulan Orman Genel Müdürlüğü, idare hukuku kitaplarında örnek olarak gösterilen güçlü bir kurumsal yapıya sahiptir. Özel bütçeli bir kamu tüzel kişiliği olarak ilgili bir bakanlığın bağlı kuruluşu olarak faaliyet göstermektedir. Bakanlık ile Orman Genel Müdürlüğü arasında vesayet ilişkisi vardır ve her iki tarafta husumete ehildir. Ancak özellikle son 20 yılda bu kağıt üzerinde kalmış, OGM bağlı olduğu bakandan talimat alır hale gelmiş hatta doğrudan yönetilmiştir.

Bu durum kamu idaresi açısından sakıncalı bir durumdur.

Yıllardan beri teşkilat yapısı sürekli olarak değiştirilen, bir bakanlıktan alınıp diğeri ile birleştirilerek yap-boz tahtası haline gelen ormancılık birimleri bu süreçten oldukça zarar görmüştür. Örneğin OGM yirminin üzerinde daire başkanlığı, yüzün

üzerinde şube müdürlüğü ve kendi içerisinde farklı yönlere büyüyen, birbiri ile irtibatı zayıflayan anlamsız bir yapıya dönüşmüştür.

Anayasamızın 170. Maddesinde yer alan orman ve orman köylülerinin ilişkilerinin kırsal kalkınma açısından önemi çok büyüktür. Ancak kırsal kalkınma birimi olan ORKÖY Genel Müdürlüğünün bakanlık bünyesinden alınarak devlet tüzel kişiliği dışındaki bir kamu kurumuna bağlanması (OGM) doğru olmayan bir uygulamadır.

2002 yılında TODAİE ile birlikte yapılan çalışmalar sonucu norm kadro hazırlanmış, ancak uygulanmamıştır. Personelin görev alanlarına ideal dağılımı ancak bağlayıcı bir norm kadro çalışması ile mümkün olur. Siyasetten gelen taleplerin karşılanamayacağı düşüncesi uygulamayı engellemiştir.

Bunun yerine tasfiye amacıyla hazırlanan rotasyon uygulaması ile teşkilatın hafızası yok edilmiş ve personel huzursuz edilmiştir. Sadece belirli süreler baz alınarak yer değişikliğini öngören bu atamalar uzmanlaşmayı yok etmiştir. Örneğin on beş yıldır tohum ile ilgili çalışan bir mühendis kendini kadastro şubesinde bulabilmektedir.

Ulusal ormancılık programları bütün ülkelerin Birleşmiş Milletler nezdinde yapmayı ve uygulamayı taahhüt ettikleri en üst düzey politika dokümanlarıdır. Ülkemizde 2003 yılında yapılan Ulusal Ormancılık Programı'nın Bakanlar Kurulu'na sunulup onaylatılması gerekirken, zamanın bakanı benim imzam yeterli diyerek kabineye sunmamıştır. Dolayısıyla Ulusal Ormancılık Programı ulusal niteliği olmadan bir iç düzenleme gibi rafa kaldırılmıştır. Yurt dışına raporlama yapıldığında bu programa atıf yapılsa da raftan hiç inmemiştir. UOP ile kurulan ve yılda en az bir kez toplanması hüküm altına alınan "Yüksek Danışma Konseyi" hiç toplanmamıştır. Ormancılık sektörü ile bağlantılı diğer sektörlerin üst düzey temsilcilerinden oluşacak bu konseyin işlevsel olması, bugün karşılaşılan pek çok sorunu çözmüş olabilirdi.

OGM kendi çabası ile Ulusal Ormancılık Programını gerekçe göstererek kendi yetki alanında "sürdürülebilir orman yönetimi kriter ve göstergeleri" (SOY K&G) uygulamasını başlatmıştır.

Kısaca SOY K&G olarak bilinen bu uygulama, bütün ülkelerin uygulamayı taahhüt ettikleri ve ormancılığın temel elementleri üzerinden değerlendirilmesi ve bütün ilgili gruplarla paydaşların şeffaf bir şekilde bilgilendirilerek ortak çözüm yolları bulunması kavramına dayalıdır. Her bir temel element için belirli sayıda gösterge belirlenir ve göstergelere ilişkin veriler periyodik olarak takip edilerek yine periyodik bir şekilde ve katılımcı ortamlarda değerlendirilir. Sonuç raporları üst düzey karar mekanizmaları için mükemmel bir kaynak niteliğindedir. Ayrıca akademik kesim, sivil toplum örgütleri, halk, bireyler bu değerlendirmelere ulaşabilir. Bu durumun ormancılık faaliyetleri üzerinde pozitif baskı oluşturacağı açıktır. OGM SOY K&G uygulaması kısa süre içerisinde sadece ulusal düzeyde değil, işletme düzeyinde de uygulamaya başlanmış, ilk reaksiyonlar çok olumlu alınmış ancak bir süre

uygulandıktan sonra durdurulmuştur. Gerekçe ise, uygulamanın bakanlık düzeyinde yapılması talimatıdır. Ancak sekiz yıl beklendikten sonra OGM 2019 yılında bir proje kaynağını kullanarak

SOY K&G setini güncellemesine rağmen uygulama ulusal düzeyde kalmış, kaynak yetersizliğinden işletme düzeyinde uygulamaya geçilememiştir.

Bilgi sistem ve teknolojilerine oldukça büyük yatırım yapılmış olmasında rağmen, beklenen performans alınmamıştır. ORBİS (orman bilgi sistemi) hala işlevsel olarak çok yetersizdir. Blockchain teknolojisinin konuşulduğu günümüzde bu husus oldukça önemlidir.

Anayasamızın 169. Maddesine göre orman alanlarından, sadece zorunluluk ve üstün kamu yararı olması halinde irtifak hakkı tesis edilebilir. Oysa 6831 sayılı orman yasasının 16, 17 ve 18. Maddelerine istinaden verilen izinler, zaman içerisinde yapılan düzenlemelerle istismar edilmiştir.

Bugün orman idaresinin en yoğun çalışan birimi izin irtifak dairesidir. Kıymetli orman parçaları alternatif aranmadan çöp alanlarına dahi kurban edilmektedir. Yine son dönemlerde yapılan düzenlemelerle, izinler dışında orman alanları orman dışına çıkarılarak tapuya tescili dahi mümkün hale gelmiştir.

Ormanlarımızı tahrip eden faktörlerin başında böcek ve mantar zararlarının oluşturduğu hastalıklar, orman yangınları, usulsüz faydalanmalar gelmektedir. Böcek zararları orman yangınlarına kıyasla çok daha büyük tahribata neden olmaktadır. Böcek zararlarından dolayı yıllık odun kaybı yılda bir milyon m3 civarındadır bu zararın iklim değişikliği ile orantılı olarak artması beklenmektedir. Ancak böcek zararlarının geniş zamana yayılarak sinsice ilerlemesi nedeniyle kamuoyunun ve orman teşkilatının ilgisini yeterince çekememektedir.

Orman yangınları ile ilgili olarak yeterince yangın önleyici tedbirlerin alınmadığı, orman yangınlarının söndürülmesinde de sevk ve idarede yetersizlik olduğu görülmektedir. Orman Mühendisleri Odası'nın 2008 yılı Antalya-Taş ağıl orman yangınından sonra bilim insanları ve uygulamacılara hazırlatmış olduğu rapor, gerekse diğer meslek kuruluşlarının görüşleri; Yangın söndürmede sevk ve idarenin yetersizliğinin temel nedeni olarak, yetki kargaşası, sorumlulukların belirsizliği ve idari zafiyetler gösterilmiştir.

Ormanlarımız 6831 sayılı orman yasasına göre, Amenajman planları ile işletilmektedir. Bu planlar düzenli orman işletmeciliğinin temelini oluşturur. Ülkemizde ilk orman envanteri ve planlama çalışmaları 1917 yılında Avusturyalı ormancılarla Adapazarı-Hendek ilçesinde yapılmıştır. Günümüzde, dünyada olduğu gibi ormanlardan çok yönlü faydalanma esasları ve planlama ilkelerinin benimsendiği, odun dışı ürünlerin ve fonksiyonların dikkate alındığı fonksiyonel planlama modeli

kullanılmaktadır. Planlama ve silvikültürel (bakım, rehabilitasyon, gençleştirme) müdahalelerde, doğayı taklit etme prensip olarak benimsenmektedir.

Orman kadastro çalışmalarına 1937 yılında başlamış, 2022 yılı itibariyle % 95'i tamamlanmış olup, tamamlanan kısmın % 87'si tapuya tescil edilmiştir. Kadastrosu

tamamlanan yerlerde sorunların çözülmesi gerekirken, mahkemeleri meşgul etmeye ve halk-orman ilişkilerini bozmaya devam etmektedir. Kadastro çalışmaları teknik ve hukuki açıdan nitelikli çalışma gerektirir.

Ülkemizde 35 158 adet köyün (birçoğu mahalle oldu) 21 216 adedi ormanla ilişkilidir. Dolayısıyla ormancılık ile kırsal kalkınma ilişkisi çok kuvvetlidir. Orman-köy ilişkileri Anayasamızın 170. Maddesi ile düzenlenmiştir. Ormancılık sektör incelemesinde, kalkınma planlarında ve 1969 yılından bu yana ormancılık yapılanması içerisinde, orman-köy ilişkileri birimleri devamlı yerini almıştır ve önemli bir hafıza oluşmuştur.

Ülkemiz su kaynakları ve kişi başına düşen su miktarı açısından zengin değildir. Başta içme suları olmak üzere su ekonomisi ve toprağı tutma açısından ormanlar, su havzalarında çok büyük fonksiyona (ülkemiz ormanlarının % 16'sı hidrolojik amaçlı ayrılmıştır) sahiptirler. Havza bazında planlama ile üst havzaların ıslah edilmesi sel, çığ, erozyon, çölleşme gibi olgulara karşı ve kırsal kalkınma açısından büyük önem arz eder. Geçmişte çok başarılı çalışmalar yapılmıştır, ancak, başta ilgili sektörler arasındaki koordinasyon ve işbirliği yetersizliğinden kaynaklanan nedenlerle bu çalışmalar akamete uğramıştır.

Halen yürürlükte olan ya da yürürlükten kaldırılan kanunlarımızda ortak havza tanımlamasının olmadığı görülmektedir. 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 3/m maddesi, kaldırılan 4656 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 9/k ve 12/a maddeleri, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 58 maddesi, 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 7 maddesinde ortak bir havza tanımı yoktur. Benzer kavram kargaşası planlama konusunda da yaşanmaktadır. Havza ile bölge kavramları birbirine karıştırılmaktadır. En büyük problemlerin başında ekonomik, ekolojik, sosyal ve kültürel unsurları içeren makro düzeyde üst ölçekli planların üretilmemiş olması gelmektedir.

Milli parklar ve diğer korunan alanlar 1992 Rio konferansından sonra küresel ölçekte önem kazanmıştır. Bul alanların kaynak değerleri ve sürdürülebilirliği çok önemlidir.

POLİTİKA AMACI

Ülkemizin yaklaşık %30'unu kaplayan ve zengin tür çeşitliliğine sahip ormanlarımızın sağlamış olduğu odun ve odun dışı mal ve hizmetlerin anayasa ve uluslararası sözleşmeler ışığında sürdürülebilir yönetimi, ulusal ekonomimize ve kırsal fakirliğin önlenmesine sağladığı katkılar dikkate alınarak, İklim değişikliği ve bozulan ekosistemin etkisiyle artan orman yangınları, böcek zararları ve ormanlarımızı tahrip eden diğer unsurlarla etkin ve yeterli mücadele organizasyonlarının geliştirilmesi vurgulanarak, Milli parklarımızın ve korunan alanlarımızın kaynak değerlerinin

korunması ve sürdürülebilir yönetiminin bilincinde olarak, İklim değişikliği, çölleşme ve erozyonla mücadele, ağaçlandırma, sel, çığ kontrolü gibi alanlarda uzmanlaşmanın öncelenmesi hedeflenerek, Bu doğrultuda nitelikli insan kaynağı kapasitesine vurgu yapılarak, Bütüncül havza yönetimi anlayışı ile ve üst havzalar başta olmak üzere, ülke ve bölge planları kapsamında ormanlarımızın korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir bir şekilde işletilmesi plan dahilinde gerçekleştirilecektir.

TÜRKİYE ORMANCILIĞINDA STRATEJİK AMAÇLAR, HEDEFLER (SH) ve ÇÖZÜMLER :

STRATEJİK AMAÇ 1:

Güçlü kurumsal kapasite, adil personel politikası;

SH 1.1: Rotasyon uygulaması iptal edilecek, norm kadro çalışması güncellenerek uygulamaya geçirilecektir.

SH 1.2: Orman bölge müdürlükleri kademeli olarak on sekize, işletme müdürlükleri ise yüz seksene çekilecektir. Büyüme yukarda değil, asıl hizmetin yürütüldüğü tabanda gerçekleşecektir. İşletme şefliklerinin alanları küçültülerek daha entansif çalışma sağlanacaktır.

SH 1.3: Kuruluşundan bu yana ORBİS (Orman Bilgi Sistemi)'in bütün aşamaları fayda-maliyet ekseninde tahlil edilecek ve sonuç raporundaki öneriler uygulanacaktır.

STRATEJİK AMAÇ 2:

Yenilenmiş Ulusal Ormancılık Programı;

SH 2.1: Ulusal Ormancılık Programı yenilenecektir.

SH 2.2: SOY K&G (sürdürülebilir orman yönetimi kriter ve göstergeleri) uygulaması işletme düzeyinde uygulanacaktır.

SH 2.3: Ormanların korunmasına yönelik bir iletişim stratejisi hazırlanacaktır.

STRATEJİK AMAÇ 3:

Günün şartlarına uygun güncel yangınla mücadele mevzuatı.

SH 3.1: Orman yasasının 69. Maddesinde yapılacak değişikliklerle askeri birlikler, merkezi idare, mahalli idare ve yerel yönetimler sınırları belirlenmiş görevlerle yetki ve sorumluluklar netleştirilecektir. Orman yangınları ile sahada yürütülecek mücadelede sevk ve idareyi üslenecek, yönetim birliğini sağlayacak olan "yangın amirliği" görevinin yetki ve sorumlulukları yasa ile uygulama esasları ise yönetmelikle belirlenecektir.

SH 3.2: "Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Görevlilerin Göreceği İşler" hakkında yönetmelik günümüz şartlarına uyarlanacaktır.

SH 3.3: Orman yasasının 68. Maddesinde yer alan orman yangınları ihbar ve haberleşmesine ilişkin hususlar güncellenecektir.

SH 3.4: Türk Hava Kurumu güçlendirilerek bünyesindeki uçakların, 4734 sayılı kanun hükümlerine tabi olmadan bakanlar kurulunca belirlenecek ücretleri karşılığında, Orman Genel Müdürlüğü'nce doğrudan kiralanabilmesi için 6831 sayılı orman yasası ve 4734 sayılı kamu ihale yasasında gereken değişiklikler yapılacaktır.

SH 3.5: Yangına birinci derecede hassas ormanların bitişiğinde yer alan tarlalarda yasakların dışında, anızların devletin kontrol ve desteğinde yanması dahil, temizlenmesine imkan sağlayacak düzenlemelere gidilecektir.

SH 3.6: Büyük yangınlar da kırsal yerleşim alanlarındaki yapıların söndürülmesinde yasal sorumluluğun kimde olduğu belirsizdir. Bu durum orman yangınları ile mücadelede zafiyete neden olmaktadır. Kırsal yerleşim alanlarında meydana gelen yangınlarla mücadelede, Büyükşehirlerde Büyükşehir Belediyesi, diğer şehirlerde il özel idarelerini yetkilendirecek düzenlemeler yapılacaktır.

STRATEJİK AMAÇ 4:

Ormanların sağlığına zarar vermeyecek seviyede zararlı popülasyonları kontrol altında

SH 4.1: Tarama, raporlama ve izleme mekanizması etkinleştirilecektir.

SH 4.2: Biyolojik mücadele esas alınacaktır.

SH 4.3: Koruma ve entomoloji alanında yetişmiş yeterli uzman personel ve laboratuvar çalışmaları aktif hale getirilecektir.

STRATEJİK AMAÇ 5:

Orman suçlarının minimum düzeyde Kırsal göç, alternatif ürünlerin gelişmesi gibi nedenlerle orman suçlarında bir azalma görülse de önemini korumaya devam etmektedir.

SH 5.1: Çevrenin orman konusunda bilinçlendirilmesi

SH 5.2: Muhafaza teşkilatının güçlendirilerek koruma etkinleştirilecektir.

SH 5.3: Kırsal kalkınmaya ayrılan kaynak artırılarak güçlü destek sağlanacaktır.

STRATEJİK AMAÇ 6:

Anayasamızın 169. maddesine göre tesis edilen irtifak konularında üstün kamu yararı ve zorunluluk gözetilmekte.

SH 6.1: Çıkarılan yasal düzenlemelerin Anayasanın ruhuna uygunluğu irdelenerek, uygun hale getirilecektir.

SH 6.2: Uygulamada sıkı denetim ve takibat sistemi kurulacaktır.

STRATEJİK AMAÇ 7:

Ormanın bütün fonksiyonlarının dikkate alındığı Ekosistem tabanlı Fonksiyonel Planlama modeline tedrici olarak geçiş sağlanmış.

SH 7.1: Artım ve verilen eta (bir işletmeden yıllık veya periyodik olarak alınan hasılat miktarıdır) miktarları yeniden değerlendirilecektir.

SH 7.2: Odun dışı ürünler ve fonksiyonlara göre envanter çalışmaları yoğunlaştırılacaktır.

SH 7.3: Sürgün yeri haline gelmiş amenajman birimleri özendirilerek uzmanlaşmış nitelikli personel ikamesi sağlanacaktır.

STRATEJİK AMAÇ 8:

Orman kadastro ve 2/B çalışmaları tamamlanmış ve tapuya tescil işlemleri bitirilmiş.

SH 8.1: OGM ve TKGM (Tapu Kadastro Gen.Müd) koordineli çalışarak tescil işlemlerindeki tıkanıklıklar giderilecektir.

SH 8.2: Amenajman biriminde olduğu gibi orman kadastro birimleri de sürgün yeri olmaktan çıkarılarak, vasıf tayini ve kadastro çalışmaları uzman kadrolarca yürütülecektir.

STRATEJİK AMAÇ 9:

Sürdürülebilir orman yönetimi çerçevesinde doğal ormanlarımızı koruyarak, ahşap sektörümüzün ihtiyaç duyduğu odun hammaddesi karşılanmakta, katma değeri yüksek ürünler desteklenmekte.

Yeşil ekonominin kriterleri ve ormanlarımızın verim gücü dikkate alınarak yapılacak bakım ve gençleştirme müdahalelerinden elde edilecek ürünler yuvarlak odun arz açığını kapamaya yeterli gelmemektedir.

SH 9.1: Verimli alanlarda olmak üzere, sınırları belirlenmiş 500 000 ha alanda genetik ıslahı yapılmış hızlı gelişen türlerle endüstriyel plantasyonlar kurulacaktır.

SH 9.2: Kurulu ve idare süresi dolmuş endüstriyel plantasyonların işletme planları değiştirilerek üretim ve yenilenmeleri sağlanacaktır.

SH 9.3: Özel sektör kavak üretimi, endüstriyel kavak plantasyonları ve galeri kavaklığı teşvik edilerek artırılacaktır.

SH 9.4: Dikili satışlar artırılacaktır. Orman kooperatiflerine avantaj sağlanarak doğrudan üretici ve pazarlayıcı konumuna getirilecek, katma değeri yüksek ürünlere yönlendirilecektir. Tam zamanlı profesyonel işçiliğe geçiş teşvik edilecektir.

STRATEJİK AMAÇ 10:

Kırsal kalkınma, göçün tersine dönmesi, ormanlara baskının azaltılması ve ormancılık hizmetlerinin sürdürülebilirliği sağlanmış.

SH 10.1: Havza bazlı kırsal kalkınma projeleri ile orman köylüleri ve kooperatifleri desteklenecektir.

SH 10.2: Orman köylerinin sosyal imkanları, altyapı, sağlık ve ulaşım imkanları iyileştirilecektir.

SH 10.3: Orman köylerine hizmet götüren ORKÖY birimi, kalkındırma görevi bulunmayan OGM bünyesinden alınarak, bakanlık ana hizmet birimi içerisinde konumlandırılacak, bütçeden daha fazla pay ayrılacaktır.

SH 10.4: Özellikle orman sınırlarına yakın hazine, köy tüzel kişilikleri ve şahıs arazilerinde, kırsal kalkınma amaçlı yörenin özelliğine göre yetiştirilen, fıstıkçanı,

keçiboyunuzu, defne vb. ürünlerin yetiştirilmesi sağlanarak yöre halkı desteklenecek, orman sınırları ile tampon bölgeler oluşturulacaktır.

STRATEJİK AMAÇ 11:

Küresel ölçekte önemli korunan alanlarımızın kaynak değerlerinin korunması ve sürdürülebilir yönetimi sağlanması.

Milli parklar ve diğer korunan alanlar 1992 RİO konferansından sonra küresel ölçekte önem kazanmıştır.

SH 11.1: Uluslararası normlara göre korunan alanlar mevzuatı geliştirilecektir.

SH 11.2: Korunan alanlar artırılacak, biyolojik çeşitliliğin korunması sağlanacaktır.

SH 11.3: Tüm korunan alanların tespiti, ilanı, planlanması, yönetimi ve korunmaları tek bir kurumun yetkisi ve kontrolü altında olacaktır.

SH 11.4: Milli Parklar Kanunu, torba kanunlarla yapılan olumsuz düzenlemelerden arındırılacak, varsa diğer kanunlarla olan çelişkileri giderilecek ve uluslararası süreçlere uygun tanım ve statüler geliştirilecektir.

SH 11.5: Her milli park için, milli park müdürlüğü kurulacak, uzman personel ve gerekli ekipman temin edilecektir. Uzun Devreli Gelişim Planları tamamlanacaktır. Mutlak koruma alanlarında hiçbir faaliyete izin verilmeyecektir. Katılımcı yönetim sağlanacaktır.

STRATEJİK AMAÇ 12:

Havzada tüm yaşamı doğrudan ya da dolaylı etkileyen erozyon, çölleşme, sel, çığ gibi çevre felaketlerine karşı, yukarı havzanın ıslahı ve karbon yutakları tesis edilmiş.

SH 12.1: Üst havzalarda entegre çalışmanın yasal zemini 6831 sayılı orman yasasının 58. maddesi ile oluşturulmuştur. İkincil mevzuat çıkarılarak uygulanacaktır

SH 12.2: 1995 yılında çıkarılan 4122 sayılı "Milli Ağaçlandırma ve Seferberlik Kanunu" işlerlik kazanacaktır. Kanunla gerçek ve tüzel kişilere yükümlülükler getirilmiş ancak yaptırım getirilmemiştir. Kaldırılan fon kaynakları yeniden oluşturulacaktır.

SH 12.3: 1981-1991 yılları ağaçlandırma, erozyon kontrol ve mera ıslah çalışmaları açısından en başarılı dönemlerdendir. 1 milyon yüz elli üç bin hektar alanda çalışma yapılmıştır. Bu dönem önemli bir göstergedir. Algı amaçlı olarak programların yüksek verilmesi başarıyı düşürmektedir. Yapılabilirlik sınırları içerisinde ağaçlandırma,

erozyon kontrol ve mera ıslah çalışmaları için yıllık program yüz bin hektar civarında olacaktır.

SH 12.4: Programları gerçekleştirmek için ihtiyaç duyulan uygun fidan ve tohum materyali için, orman fidanlıklarının kapasitesi uygun hale getirilecektir.

SH 12.5: Ağaçlandırma OGM' den ayrılarak erozyon, sel, çığ ve çölleşmeyi de kapsayacak şekilde müstakil Genel Müdürlük olacak, ayrı taşra birimleri kurulacaktır.

Büyük projelerde şantiye sistemine geçilecektir. Kaybolan hafıza ve uzmanlık yeniden tesis edilecektir.

STRATEJİK AMAC 13:

Dünyada uygulanmakta olan bütüncül havza yönetimi benimsenmiş, bilime ve uluslararası tanımlamaya uygun olarak kurumlar arası eşgüdüm sağlanmış.

SH 13.1: Sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda su ve toprak başta olmak üzere tüm doğal kaynakların, Doğal hidrolojik sınırlara dayalı 26 ana su havzası için planlama, finansman temini, yapılanma, havza yönetimi, katılımcılık ve merkezi idarenin koordinasyon esaslarının belirleneceği,

"Havza Planlama ve Yönetimi Temel Kanunu" çıkarılacaktır. Yan yana ve benzerliği fazla olan havzaların birleşimi ile oluşan Bölge Planlaması esasları belirlenecektir. İmar mevzuatına göre öngörülen planlamalar, bu temel kanuna göre düzenlenecek, havza ve bölge planlarına aykırı olmayacaktır.

SH 13.2: Havzanın planlaması, izlenmesi ve kontrolünün sağlanması için merkezi idareye bağlı olarak "Bölgesel Havza Planlama ve Yönetimi Birimi", alt su havzalarında ise, "Havza Planlama ve Yönetimi Birimi" oluşturulacaktır. Planların uygulanmasında kurumlar arası eşgüdüm sağlanacak, çalışmalar eş zamanlı ve eş mekânli olarak yürütülecektir.

SH 13.3: Havzaların güncel arazi kullanım durumları hızla ortaya çıkarılacak, arazi sınıflaması yapılarak orman, tarım, mera alanları ve su kaynakları korunacaktır.

SH 13.4: Geçmiş deneyimler de göz önüne alınarak birbirleri ile uyumlu, birbirlerini destekleyen orman, su, çevre ve iklim değişikliği konseptinin bir arada olduğu yürütme organı kurulacaktır.

TÜRKİYE HAYVANCILIĞI

RAPORU

TÜRKİYE HAYVANCILIĞI'NA GENEL BİR BAKIŞ

ÖNSÖZ

Gelişen ve değişen dünyada insanoğlunun önemli ve değişmez sorunlarının başında yeterli ve dengeli beslenme gelmektedir. Bu olgu söz konusu olduğunda, hayvansal ürünler taşıdıkları biyolojik özellikleri nedeniyle vazgeçilmez ve diğer besin maddeleri ile ikame edilemez bir konumdadır. İnsanın büyümesi, gelişmesi ve sağlıklı kalabilmesinin yanı sıra, beyin gelişimi bakımından da önemli olan sekiz adet aminoasit, sadece hayvansal kökenli proteinlerde yeterli miktarda bulunmaktadır.

Günümüzde Hayvancılık sektörü; yem sanayi, et ve mamulleri sanayi, süt ve mamulleri sanayi, dericilik ve tekstil sanayileri, veteriner ilaçları ve hayvancılık ekipman sanayileri vb. bileşenleri yeni istihdam alanları oluşturmakta ve hayvansal ürünlerin işlenmesiyle katma değer yaratmaktadır. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde kullanılan önemli kriterlerden birisi de kişi başına tüketilen hayvansal besin miktarıdır. Bu bağlamda hayvansal protein tüketimi ile kalkınmışlık arasında sebep sonuç ilişkisinin var olduğu görülmektedir. Beslenme ihtiyacını kendi kaynakları ile karşılama hedefi ülkeleri hayvancılık sektörüne yönelik destekleme ve korumayı da içeren tarım politikaları oluşturmaya yöneltmiştir. Gelişmiş ülkeler ulusal üretimde istikrarı sağlamak amacıyla, bitkisel ve hayvansal üretimi daha rasyonel politikalarla desteklemektedir. Söz konusu ülkeler elde edilen üretim artışı ile aynı zamanda önemli bir dış satımcı ülke konumuna gelmişlerdir.

TÜRKİYE'DE DURUM:

Türkiye'de 18 milyon büyükbaş hayvan mevcut olup bunun ;

- a) 17.818.000 baş'ı sığır,
- b) 182.000 baş'ı ise mandadır.

Küçükbaş hayvan mevcudu ise 58 milyon baş olup bunun ; 46 milyon baş'ı koyun olup 12 milyon başı ise keçidir.

Büyükbaş hayvan varlığının %98.9'unu sığır oluştururken, küçükbaş hayvan varlığının %79'unu koyun oluşturmaktadır.

Kanatlı hayvan sayısı 379.000.000 olup bunun ;

- 1) 371.000.000 adet tavuk iken,

2) 7.000.000 adet ise hindi, ördek ve kaz'dan oluşmaktadır. Kanatlı hayvan mevcudu içerisinde tavuk oranı %98'dir.

Toplam 32.079.000 baş hayvan sağılmakta olup ırklar bazında ;

- a) Sığır 6.500.000 baş.....22 milyon ton süt
- b) Koyun 20.000.000 baş.....1,2 milyon ton süt
- c) Keçi 5.500.000 baş.....623 bin ton süt
- d) Manda 79.000 baş.....64 bin ton süt elde edilmekte olup sağılan bu hayvan türlerinden elde edilen toplam süt miktarı yaklaşık 24 milyon ton'dur.

Laktasyon süreleri:

Laktasyon süreleri ineklerde 305 gün, koyun ve keçilerde sütçü ırklarda 7-8 ay olsa da Türkiye'de ortalama 4 ay (120 gün), manda'da ise bu süre 180-280 gün arası olup ortalama 230 gündür.

Üretilen süt miktarı:

Laktasyon sürelerine paralel olarak üretilen süt miktarına bakıldığında hayvan başına elde edilen süt miktarının gelişmiş ülkelerle kıyaslanamayacak kadar düşük olduğu görülmektedir. Öyle ki bir laktasyon döneminde hayvan başına sağılan günlük süt miktarları ırklar bazında aşağıda belirtilmiştir.

- a) Sığır.....3.384 Kg.....(11,1 Kg. baş/gün)
- b) Koyun..... 60 Kg.....(0,50 Kg. baş/gün)
- c) Keçi..... 113 Kg.....(0,94 Kg. baş/gün)
- d) Manda..... 810 Kg.....(3.5 Kg. baş/gün)

Ülkemizde bir yılda kesilen hayvan sayıları şu şekildedir ;

- a) Sığır 5 milyon baş
- b) Koyun 17 milyon baş
- c) Keçi 5 milyon baş
- d) Manda 52 bin baş

Kırmızı et miktarı;

Yapılan bu kesimlerden elde edilen kırmızı et miktarı yaklaşık 2 milyon ton olup ırklar bazında dağılımı aşağıdaki gibidir.

- a) Sığır1.500.000 ton
- b) Koyun 386.000 ton
- c) Keçi 95.000 ton
- d) Manda 11.000 ton

Yumurta üretimi;

Ülkemizde yıllık yaklaşık 20 milyar adet yumurta üretimi yapılırken yine yıllık yaklaşık olarak 2.3 milyon ton kanatlı eti üretimi gerçekleştirilmektedir.

ARILI KOVAN

Ülkemizde mevcut arılı kovan sayısı 8.8 milyon adet olup bunun %99'unu fenni kovan oluşturmaktadır.

Yıllık üretilen toplam bal miktarı 97.000 ton olup ortalama kovan verimi 11 kg.'dır. Ayrıca, balmumu üretimimiz 3.766 ton civarındadır.

İPEK BÖCEĞİ;

Ülkemiz genelinde 665 köyde 2021 ailenin iştiraki ile yıllık ortalama 6.029 kutu İpek böceği tohumluğu açılmakta olup yapılan faaliyet neticesinde 76 ton civarında yaş koza üretimi gerçekleştirilmektedir.

Dünya'da her yıl 56 milyar çiftlik hayvanı yenmek amacı ile kesilmektedir. Türkiye'de ise bu rakam 27-28 milyon civarındadır.

Kesilen hayvan sayısının fazlalığı gereksinim duyulan ihtiyaçların karşılandığı anlamına gelmemekte olup esas itibari ile önemli olan hususun karkas ağırlığı ve buna paralel olarak ta elde edilecek randımandır. Kesime sevk edilen hayvanlardaki randıman düşüklüğüne dair şikayetler sıkça duyulmakta olup bu sorunun tek çözümünün ise bakım ve besleme şartlarını düzeltmekten geçtiği unutulmamalıdır.

Bir toplumda sağlıklı bireylerin yetişmesi yine sağlıklı ve yeterli beslenme ile mümkündür.

Büyükbaş hayvan varlığı bakımından Avrupa Birliği ülkeleri arasında yıllar'a sari olarak bazen 1. ve bazen de 2. sırada yer almamıza rağmen kişi başına et ihtiyacının

karşılanamamasının temel nedenleri araştırılmalıdır. Lakin, bilindiği üzere ; Üretimin yeterliliği ancak birim başına verimin artırılması ile mümkün kılınabileceği gerçeği unutulmamalıdır.

Türkiye, kanatlı eti üretiminde ; dünyada 10. ve ihracatta 7. sırada yer almasına rağmen iç piyasadaki beyaz et tüketiminin olması gereken ihtiyacı karşılayamıyor olması ciddi bir çelişkiye yol açmaktadır. Bu anlamda kontrolsüz ve plansız bir üretim politikasından bahsedilebilecektir.

Ülkemiz, yumurta üretiminde ; Dünyada 8. ve ihracatta da 2. sırada yer almasına rağmen kişi başına tüketilmesi gereken yumurtanın tüketilemediği bilinen bir gerçektir.

Türkiye'nin hayvan ithalatı ilk olarak 2010 yılında 240.000 baş ile başlamıştır. Bu durum yıllar'a sari olarak artmış ve günümüz itibari ile 2 milyon civarına ulaşmıştır.

İTHALAT DURUMU:

Ağırlıklı olarak Güney Amerika ve Avrupa'dan yapılmaktadır.

BESİLİK İTHALAT'ının ;

- a) %33'ü URUGUAY
- b) %27'si BREZİLYA
- c) %11'i ÇEK CUMHURİYETİ
- d) %29'u DİĞER ÜLKELERDEN

DAMIZLIK İTHALATI'nın ;

- a) %32'si ALMANYA
- b) %18'i AVUSTURYA
- c) %14'ü ÇEK CUMHURİYETİ
- d) %36'sı DİĞER ÜLKELERDEN

KIRMIZI ET İTHALATI'nın ;

- a) 2018 yılında 56 bin ton
- b) 2019 yılında 5 bin ton

1-2018 yılında 350 baş kasaplık sığır (KATAR-----LÜBNAN)

2-2019 yılında 75 baş besilik sığır (KATAR-----LÜBNAN)

3-325 baş Damızlık sığır (KATAR-----LÜBNAN)

4-2018 yılında 16.300 baş koyun (KATAR-----LÜBNAN)

5-2019 yılında 166.907 baş koyun (KATAR-----LÜBNAN)

6-2019 yılında 80 baş kasaplık sığır (İRAN-----IRAK)

İthal edilen canlı hayvan ve ürünlerine 100 milyonlarca dolar ödenirken İhracat'tan sağlanan tüm yıllar gelir toplamı 35-40 milyon dolar civarındadır

HAYVANCILIK DESTEKLERİ:

Hayvancılık faaliyetlerine yapılan destekler plansız ve yetersiz olduğundan istenen düzeyde bir verim elde edilememektedir. Bu durum ; Başta sektöre olan ilgiyi azalttığı gibi yatırım ve teşviklerinde önünü kesmektedir. Yine buna bağlı olarak iç piyasada yeterli düzeyde üretim yapılamadığından İthalat artmakta ve Ülkenin milyonlarca dolar sermayesi yabancı çiftçilere aktarılmaktadır.

Destek politikasının çok başlıktan oluşması değil, üretimi verimli kılacak alanlara kaydırılması şüphesiz ki mevcut bir çok sıkıntıyı çözüme kavuşturacaktır.

Türkiye’de hayvancılık, temel ekonomik kaynakların en önemlilerinden olmasına rağmen artan nüfus ve gelişen-globalleşen dünya ölçeğinde oransal bir gelişme kaydetmediği ve bu durumunda kendi içinde ciddi manada bir takım sektörel sıkıntılar doğurduğu aslında ilgili tüm kesimler tarafından bilinen bir olgudur.

Hayvancılık sektörünün uygulanan yanlış politikalar nedeni ile uzun yıllar ihmal edilmiş ve kendi kendine yeten yedi dünya ülkesinden biri iken bugün bir çok hayvansal ürünü ithal eder duruma gelmiş bulunmaktayız.

SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ:

1-Hayvancılık teşviklerinin girdi masraflarını önemli ölçüde azaltacak şekilde düzenlenmesi,

2-Bölgesel bazda uygun ırk seçimi ile birim başına verimin arttırılması,

3-Çeşitli nedenlerle kullanımı sınırlandırılan çayır ve mer’aların ıslah edilerek hayvancılık sektörüne yeniden kazandırılması,

4-4342 Sayılı Mer’a Kanunu’ndaki bazı sınırlayıcı ve zorlayıcı hususların sektörün yararına olacak şekilde yeniden düzenlenmesi,

5-Köyden kent'e göçün önlenmesi için özellikle genç nüfusun ikametini daim kılabilmek adına sektör'e ayrıca ciddi teşviklerle "Modern İşletme"lerin kurulmasını sağlayacak plan-projelerin hazırlanması ve uygulanması,

6-Köyden kent'e zaruri bir takım sebeplerle göç etmiş insanların geriye dönüşlerini sağlayacak sözde değil özde projelerin geliştirilerek uygulanması,

7-Bölgesel özellikler dikkat'e alınarak "Gelişecek olandan gelişmişliğe" doğru seyredenözel bir teşvik sisteminin geliştirilmesi,

8-Bölgesel bazda belirlenen uygun ırklarla taviz verilmeden çalışılmalı ve geliştirilmeli,

9-Ülkemiz şartlarına uygun, kalıtsal verim özellikleri üstün tohum üretecek "Sperm Bankası" kurularak sun'î tohumlama yolu ile hem melezlemelerin hızlandırılması hem de mevcut kültür ırklarının hızla çoğalması ile "Damızlık Düve" ihraç edebilecek şekilde ciddi bir faaliyet alanı oluşturulmalı,

10-Kızgınlık süresinin geçmesini önlemek amacı ile ulaşım güçlüğü olan yerleşim yerlerine eskiden olduğu gibi "Damızlık Boğa" tahsisi yapılmalı,

11-24 saat hizmet verebilecek "Hayvan hastaneleri" ile mobilize hayvan sun'î tohumlama ve sağlık ekiplerinin kurulması,

12-Her ilde "Hayvan Islah Komisyonları" kurulmalı ve özellikle Ticaret borsalarının aktif bir şekilde yer alacağı şekilde işlevsel hale getirilmeli,

13-Özellikle kentsel yaşamın ağırlıklı olduğu bazı yerleşim yerlerinde hayvancılık faaliyetlerinin yaşam alanları ile fazlaca entegre olduğu görülmektedir. Bu sıkıntının ortadan kaldırılması ve aynı zamanda verimli bir hayvancılık faaliyetinin icra edilebilmesi için gerekli görülen tüm yerlerde "Organize Hayvancılık Bölgeleri" kurulmalı,

14-Büyük ve modern hayvancılık çiftliklerinin kurulmasına yönelik ciddi ve kararlı adımlar atılmalı,

15-"Üretici Birlik" sayısının artırılması ve bu birliklerde üretici menfaatlerini koruyacak tarzda bir çalışma anlayışının hakim kılınmasını sağlayacak kanuni düzenlemelerin yapılması,

16-Hayvancılık üretim ve sanayisini destekleyecek ve yapısal reformlara katkı sağlayacak "Türkiye Hayvancılığı Geliştirme Fonu" kurulmalı,

17-Sektör temsilcilerine uzun ve orta vadeli ucuz kredi temini imkanı sağlanmalı,

18-Sektör tüm bileşenleri ile kayıt altına alınmalı ve böylece haksız rekabet durumu ortadan kaldırılmalı,

19-Üreticiyi “Entegre Hayvancılığa” yönlendirecek bir teşvik sistemi geliştirilmeli,

20-Yem bitkileri üretiminde, tohum, gübre ve mazot gibi girdiler için maliyet azaltıcı özel bir teşvik sistemi geliştirilmeli,

21-Üretici ve sanayicinin entegrasyonu sağlanarak dünya pazarları rekabet edebilecek seviyeye ulaştırabilmek için bir devlet politikası geliştirilmeli,

22-Et kombinaları eski işlevsel hale yeniden getirilmeli,

23-Hayvansal ürünlerin insan yaşamındaki önemine dair geniş çaplı kampanyalar düzenlenmeli,

24-TMO'nun zaman zaman stok fazlası ürünleri ucuz fiyatla ihracı yerine iç piyasada YEM sanayi'nin kullanımına sunması sağlanmalı,

25-Zengin bir flora'ya sahip ülkemizde Arıcılık sektörü için de özendirici yeni teşvik sistemleri geliştirilmeli, kapatılan Kanatlı ve Arıcılık Üretim İstasyonları yeniden faaliyet'e geçirilmeli,

26-TOBB ile Ticaret Borsalarının Tarım-Hayvancılık politikalarında aktif yer almasını sağlamak ve buna paralel olarak bu kurumlar'a ciddi sorumluluklar yükleyecek bazı hukuki düzenlemeler yapılmalıdır...

